

**Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Урманай авыл жирлеге Советы
КАРАРЫ**

Урманай авылы

№23/109

« 15 » ноябрь 2023 ел

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлегенең бюджет процессы турыйндағы нигезләмәне раслау хакында

Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясенде жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турыйнда» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законы, “ Урманай авыл жирлеге” муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә

Урманай авыл жирлеге Советы карап кабул итте:

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлегендә бюджет процессы турыйндағы Нигезләмәне әлеге карапта күшымта нигезендә яңа редакциядә расларга.

2. Үз көчен югалткан дип танырга:

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлеге Советының 2020 елның 27 февралендәге 04/160 номерлы “Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турыйнда” гы карапын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлеге Советының “Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турыйндағы нигезләмәне раслау хакында» 2020 елның 27 февралендәге 04/160 номерлы карапы белән расланган, “Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлегенең бюджет процессы турыйндағы нигезләмәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту хакында ” 2020 елның 29 апреледәге 10/166 номерлы карапын;

- «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турыйндағы нигезләмәне раслау хакында» 2020 елның 27 февралендәге 04/160 номерлы карапы белән расланган, (29.04.2020 №10/166 карапы редакциясенде) һәм аның аерым нигезләмәләренең гамәлдә булуын туктатып тору турыйнда 2020 елның 15 июндәге 15/171 номерлы карапы белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турыйндағы нигезләмәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту хакында» гы карапын;

- 2020 елның 27 февралендәге 04/160 (2020 елның 29 апреледәге 10/166 номерлы, 2020 елның 15 июндәге 15/171 номерлы каарлар редакциясендә) номерлы каары белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Урманай авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында» 2020 елның 9 декабрендәге 16/16 номерлы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында» 2020 елның 27 февралендәге 04/160 (2020 елның 29 апреледәге 10/166 номерлы, 2020 елның 15 июндәге 15/171, 2020 елның 9 декабрендәге 16/16 номерлы каарлар редакциясендә) номерлы каары белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Урманай авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында каарына үзгәрешләр керту хакында» 2021 елның 10 ноябрендәге 23/23 номерлы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Урманай авыл жирлеге Советы “«Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлеге Советы тарафыннан 2020 елның 27 февралендәге 04/160 номерлы каары белән расланган Нигезләмәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту хакында»” (2020 елның 29 апреледәге 10/166 номерлы, 2020 елның 15 июндәге 15/171, 2020 елның 9 декабрендәге 16/16, 2021 елның 10 ноябрендәге 23/23 номерлы каарлар редакциясендә) 2022 елның 18 апрелендәге 23/23 номерлы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Урманай авыл жирлеге Советы “«Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлеге Советы тарафыннан 2020 елның 27 февралендәге 04/160 номерлы каары белән расланган Нигезләмәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту хакында»” (2020 елның 29 апреледәге 10/166 номерлы, 2020 елның 15 июндәге 15/171, 2020 елның 9 декабрендәге 16/16, 2021 елның 10 ноябрендәге 23/23, 2022 елның 18 апрелендәге 23/23 номерлы каарлар редакциясендә) 2022 елның 17 июнендәге 16/64 номерлы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Урманай авыл жирлеге Советы “«Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Урманай авыл жирлеге Советы тарафыннан 2020 елның 27 февралендәге 04/160 номерлы каары белән расланган Нигезләмәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту хакында»” (2020 елның 29 апреледәге 10/166 номерлы, 2020 елның 15 июндәге 15/171, 2020 елның 9 декабрендәге 16/16, 2021 елның 10 ноябрендәге 23/23, 2022 елның 18 апрелендәге 23/23, 2022 елның 17 июнендәге 16/64 номерлы каарлар редакциясендә) 2023 елның 7 апрелендәге 08/94 номерлы каарын.

3. Әлеге каарны Татарстан Республикасы хокукий мәгълуматының рәсми порталында түбәндәге веб-адрес буенча бастырып чыгарырга:

<http://pravo.tatarstan.ru> hәм Азнакай муниципаль районының рәсми сайтында Интернет "мәгълүмат-коммуникацион чөлтәрендә түбәндәге веб-адрес буенча» урнаштырырга: <http://aznakaevotatar.ru>.

4. Әлеге каарның үтәлешен тикшереп торуны Азнакай районы Урманай жирлеге Советының бюджет, финанс, салымнар hәм икътисад мәсьәләләре буенча дайми комиссиягә йөкләргә.

Рәис:

Э.Р.Абдуллина

**Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Урманай авыл жирлегенең бюджет процессы турында
НИГЕЗЛӘМӘ**

1 Бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1 статья. Бюджет процессының хокукий нигезе

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлегендә (алга таба - Нигезләмә) бюджет процессы турында әлеге нигезләмә Россия Федерациясе Конституциясе, Россия Федерациясе Бюджет кодексы (алга таба - Россия Федерациясе БК), Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы (алга таба - Татарстан Республикасы БК), 2003 елның 6 октябрендәгэ 131-ФЗ номерлы “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” Федераль законы, “Татарстан Республикасында жирле үзидарә турсында” 2004 елның 28 июлендәгэ 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлеге (алга таба - жирлек Уставы), Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка бюджет законнары нормалары нигезендә эшләнгән.

2. Әлеге Нигезләмәдә кулланыла торган терминнар һәм төшенчәләр әлеге статьяның 1 өлешенде күрсәтелгән норматив актлардагы мәгънәсендә кулланыла.

2 статья. Жирлек бюджетының хокукий формасы

Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлеге бюджеты (алга таба - жирлек бюджеты) Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлеге Советы карары нигезендә (алга таба - жирлек Советы) эшләнә һәм раслана.

Жирлек бюджеты өч елга - чираттагы финанс елына һәм план чорына төzelә һәм раслана.

Жирлек бюджеты проектын төзу Азнакай муниципаль районның Урманай авыл жирлеге Башкарма комитеты (алга таба - жирлекнең Башкарма комитеты) билгеләгән тәртиптә, РФ БК нигезендә һәм жирлек Советының хокукий актлары таләпләрен үтәп кабул ителә торган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

Жирлек Советының жирлек бюджеты турсындағы карары чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан үз көченә керә һәм, жирлек бюджеты турсындағы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

3 статья. Бюджет классификациясе

1. Жирлек бюджетын төзү һәм үтәү, бюджет (бухгалтерлык) исәбен алыш бару, бюджет (бухгалтерлык) һәм башка финанс хисаплылыгын төзү Россия Федерациясендә билгеләнгән бюджет классификациясе нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлекнең финанс органы төп администраторлары жирле үзидарә органнары һәм (яисә) алар карамагындагы казна учреждениеләре булган керем төрләре буенча кодлар исемлеген раслый.

Жирлек бюджеты акчаларының баш бүлүчеләре исемлеге жирлек Советының чыгымнарының ведомство структурасы составында жирлек бюджеты турындагы каары белән билгеләнә.

Жирлек бюджеты чыгымнары төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре), төркемнәре (төркемчәләре) исемлеге жирлек бюджеты турындагы жирлек Советы каары белән яисә РФ БК тарафыннан билгеләнгән очракларда жирлек бюджеты чыгымнарының жыелма бюджет язмасы белән раслана.

Жирле үзидарә органнары тарафыннан хупланган "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган һәр ижтимагый норматив йөкләмәгә, бюджетара трансфертка, инициатив проектка бюджет чыгымнарын классификацияләүнен уникаль кодлары бирелә.

Жирлек бюджеты чыгымнарының максатчан статьялары исемлеге һәм кодлары, әгәр РФ БК башкача билгеләнмәгән булса, жирлек бюджетын төзүне һәм үтәүне оештыруны гамәлгә ашыручы жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнә.

Бюджетара субсидияләр, субвенцияләр һәм максатчан билгеләнештәге башка бюджетара трансферtlар хисабына финанс белән тәэмин ителә торган бюджетлар чыгымнарының максатчан статьялары исемлеге һәм кодлары күрсәтелгән бюджетара субсидияләр, субвенцияләр һәм башкалар бирелә торган бюджетны төзүне һәм башкаруны оештыруны гамәлгә ашыручы жирлекнең финанс органы билгеләгән тәртиптә билгеләнә.

Жирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганаклары статьялары исемлеге жирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганакларын раслаганда жирлек Советы каары белән раслана.

Жирлекнең финанс органы бюджет дефицитларын финанслау чыганаклары төрләренең кодлары исемлеген раслый, аларның баш администраторлары булып жирле үзидарә органнары һәм (яки) аларның карамагындагы казна учреждениеләре тора.

4 статья. Жирлектә бюджет процессының принциплары һәм этаплары

1. 1. Жирлектә бюджет процессы РФ БК билгеләгән Россия Федерациясе

бюджет системасы принципларына нигезләнә.

2. Жирлек бюджет процессы түбәндәге этапларны үз эченә ала:
  - 1) жирлек бюджеты проектын төзү;
  - 2) жирлек бюджетын карау һәм раслау;
  - 3) жирлек бюджетын үтәү;
  - 4) бюджет хисаплылыгын төзү, тышкы тикшерү, карау һәм раслау;
  - 5) муниципаль финанс контроле.

5 статья. Жирлекнең бюджет процессында катнашучылар

Жирлекнең бюджет процессында түбәндәгеләр катнаша:

- Жирлек Советы;
- жирлек башлыгы;
- жирлекнең Башкарма комитеты;
- «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Финанс-бюджет палатасы» МКУ (алга таба - Финанс-бюджет палатасы) (төзелгән килешү нигезендә);
  - «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның контроль-хисап палатасы» МКУ (төзелгән килешү нигезендә);
  - Федераль казначылыкның Татарстан Республикасы буенча идарәсенең 7 нче бүлеге (төзелгән килешү нигезендә);
    - Азнакай районы һәм Азнакай шәһәре Татарстан Республикасы Финанс министрлыгының Казначылык департаменты территориаль бүлекчәсе (төзелгән килешү нигезендә);
      - жирлек бюджеты акчаларын баш бүлүчеләр, жирлек бюджеты акчаларын бүлүчеләр;
      - жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары (администраторлары);
      - жирлек кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары (администраторлары);
      - жирлек бюджеты акчаларын алучылар.

6 статья. Бюджет процессында катнашучыларның бюджет вәкаләтләре

1. Жирлек Советы:

- 1) жирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны карый һәм раслый, жирлек бюджетын үтәүнең аерым мәсьәләләрен карау барышында тикшереп тора;
- 2) тышкы муниципаль финанс контроле органнарының хокукий статусын төзи һәм билгели;
- 3) жирле салымнар кертә, алар буенча салым ставкаларын билгели һәм салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары тарафыннан бирелгән хокуклар чикләрендә жирле салымнар буенча салым ташламалары бирә;

4) жирлек Советы карары белән жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапның тышкы тикшерүен гамәлгә ашыру тәртибен билгели;

5) “Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында” 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон, “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, “Россия Федерациясе Хисап палатасы турында” 2013 елның 5 апрелендәге 41-ФЗ номерлы Федераль закон, “Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында” 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациисенең башка норматив хокукый актлары, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясе, жирлек уставы, Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

Жирлек Советына аның Россия Федерациясе Конституциясендә, РФ БК, Россия Федерациисенең һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында билгеләнгән бюджет мәсьәләләре буенча компетенциясе чикләрендә аның вәкаләтләрен тәэммин итү өчен жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан кирәkle барлык мәгълүмат бирелергә тиеш.

2. Жирлекнең Башкарма комитеты:

1) жирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразын эшләү тәртибен билгели;

2) жирлек бюджеты проектын төзү тәртибен билгели;

3) жирлек бюджеты проектын (бюджет проектын һәм урта сроклы финанс планын) төзүне тәэммин итә;

4) жирлек Советы раслануына кирәkle документлары һәм материаллары булган жирлек бюджеты проектын кертә;

5) әгәр РФ БК каралмаган булса, бюджетара трансферларны булу методикасын һәм (яисә) бирү тәртибен, эшли һәм раслый;

6) жирлек бюджетының үтәлешен һәм бюджет хисаплылыгын төзүне тәэммин итә;

7) жирлек Советының раслануына жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә;

8) жирлекнең урта сроклы финанс планын эшләү тәртибен раслый;

9) жирлекнең уртача сроклы финанс планын раслый;

10) жирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразын хуплый;

11) жирлек бюджетының беренче квартал, яртыеллык үтәлеше турында хисапны раслый;

12) жирлекнең чыгым йөкләмәләре реестрын алыш бару тәртибен билгели;

13) юридик затларга (муниципаль учреждениеләргә субсидияләрдән тыш), индивидуаль эшкуарларга, шулай ук физик затларга - Россия Федерациясе Бюджет Кодексының 78 статьясы таләпләре нигезендә товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр житештерүчеләргә субсидияләр бирү тәртибен билгели;

14) РФ БК 78.1 статьясы таләпләре нигезендә, казна учреждениеләре булып

тормаган, коммерциягә карамаган оешмаларга муниципаль милектәге капиталъ төзелеш объектларына капитал салуларны гамәлгә ашыруға яисә муниципаль милеккә күчесез мөлкәт объектларын сатып алуга субсидияләр бирү тәртибен билгели;

15) муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә (эшләр башкарга) муниципаль бирем формалаштыру тәртибен һәм муниципаль биремне үтәүне финанс белән тәэммин итү тәртибен билгели;

16) муниципаль программаларны эшләү, аларны төзү һәм гамәлгә ашыру турында каарлар кабул итү тәртибен билгели;

17) муниципаль программаларны раслый;

18) муниципаль программаларның нәтижәлелеген бәяләү тәртибен раслый;

19) муниципаль программаларның нәтижәлелеген бәяләү нәтижәләре буенча элек расланган муниципаль программаны чираттагы финанс елыннан башлап туктату яисә үзгәртү кирәклеге турында, шул исәптән муниципаль программаны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэммин итүгә бюджет ассигнованиеләре күләмен үзгәртү кирәклеге хакында каар кабул итә;

20) муниципаль бурыч белән идарә итүне тәэммин итә;

21) жирлек исеменнән РФ БК һәм жирлек Уставы нигезендә муниципаль алынналарны гамәлгә ашыра;

22) муниципаль бурыч китабын алыш бару тәртибен раслый;

23) жирлек бюджеты кереме чыганаклары реестрын төзү һәм алыш бару тәртибен билгели;

24) жирле үзидарә органнары һәм (яисә) алар карамагындагы казна учреждениеләре тарафыннан бюджетны гамәлгә ашыру тәртибен билгели.

25) Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән гомуми таләпләр нигезендә жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлегенә үзгәрешләр кертә;

26) жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлегенә үзгәрешләр кертү тәртибен һәм срокларын билгели;

27) Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән гомуми таләпләр нигезендә жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлегенә үзгәрешләр кертә;

28) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлегенә үзгәрешләр кертү тәртибен һәм срокларын билгели;

29) бюджет хокук мәнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль хокукий актларда РФ БК, ТР БК һәм (яисә) алар нигезендә кабул ителә торган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

3. Жирлекнең финанс органы:

1) жирлек бюджеты проектын төзи, аны жирлек Советына керту өчен кирәкле документлар һәм материаллар белән тәкъдим итә;

- 2) жирлек бюджетын үтәүне оештыра;
- 3) Россия Федерациясе Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә жирлек бюджетының касса үтәлеше турында айлык отчет төзи һәм бирә;
- 4) жирлек бюджеты проектын төзү һәм жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап ясау өчен кирәkle төп күрсәтмә бирүчеләрдән, акча алучылардан һәм материаллар ала;
- 5) жирлек бюджетының җыелма бюджет язмасын төзи һәм алыш бара;
- 6) жирлекнең чыгым йөкләмәләре реестрын алыш бара, аны Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына тапшыра;
- 7) жирлек бюджеты акчалары белән операцияләр башкара;
- 8) муниципаль бурыч китабын алыш бара. Муниципаль бурыч китабына әлеге йөкләмәләр төрләре буенча жирлекнең бурыч йөкләмәләре күләме, аларны барлыкка китерү һәм үтәү (башка нигезләр буенча туктату) датасы, йөкләмәләрне тәэмим итү рәвешләре турында белешмәләр, шулай ук муниципаль бурыч китабына кертү тәртибе һәм вакыты, жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә торган башка мәгълүмат кертелә;
- 9) касса планын төзү һәм алыш бару тәртибен, шулай ук жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары, жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының касса планын төзү һәм алыш бару өчен кирәkle белешмәләрне тапшыру составын һәм срокларын билгели;
- 10) бюджет чараларын баш бүлүчеләрнең бюджет язмаларын, аларга үзгәрешләр кертүне дә кертеп төзү һәм алыш бару тәртибен билгели;
- 11) жирлек бюджетының касса үтәлеше вакытында Бердәм бюджет счетларындагы акчалар белән идарә итә;
- 12) жирлек казнасыннан түләтүләр турында суд каарларын үтәүгә бәйле башкарма документлар һәм башка документларны исәпкә ала һәм саклый;
- 13) жирлекнең бюджет хисабын төзи;
- 14) ведомство буйсынуындагы эш бирүчеләрнең һәм бюджет акчаларын алучыларның исемлеген төзи;
- 15) бюджет йөкләмәләре лимитлары акчаларын баш бүлүчеләр, бүлүчеләр һәм алучылар өчен билгели;
- 16) Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы, Федераль салым хезмәте, Татарстан Республикасы буенча Федераль казначылык идарәсе белән бюджет мәсьәләләре буенча хезмәттәшлек итә;
- 17) РФ БК билгеләгән һәм (яисә) аның нигезендә кабул ителә торган, бюджет хокук мәнәсәбәтләрен җайга сала торган муниципаль хокукий актларда билгеләнгән бүтән бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Жирлекнең контроль-хисап органы түбәндәгеләр буенча бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра:
  - 1) жирлек Советы каары белән билгеләнгән тәртиптә, РФ БК таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алыш, жирлек

бюджеты үтэлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерүгө;

2) бюджет акчаларын куллануның экономиялелеген һәм нәтижәлелеген билгеләүгә юнәлдерелгән нәтижәлелек аудитына;

3) жирлек бюджеты турында каарлар проектларын, шул исәптән жирлек бюджеты қурсәткечләренең (параметрларының һәм характеристикаларының) нигезлелеген экспертизалауга;

4) муниципаль программаларны экспертизалау;

5) бюджет процессын анализлау һәм мониторинглау, шул исәптән бюджет процессында ачыкланган тайпылышларны бетерү буенча тәкъдимнәр әзерләү;

6) бюджет акчаларын баш идарәчеләр, бюджет керемнәренең Баш администраторлары, бюджет дефицитын финанслау чыганакларының Баш администраторлары (алга таба - бюджет акчаларының Баш администраторлары) эчке финанс аудитын гамәлгә ашыруны камилләштерү буенча тәкъдимнәр әзерләү;

7) "Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм эшчәнлегенең гомуми принциплары турында "2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы Федеरаль закон белән билгеләнгән башка мәсьәләләргә.

Әлеге пунктта каралган жирлекнең контроль-хисап органының бюджет вәкаләтләре "Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм эшчәнлегенең гомуми принциплары турында "2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы Федеरаль законда билгеләнгән нигезләмәләрне үтәп гамәлгә ашырыла.

5. Бюджет акчаларының баш бүлүчесе:

1) расланган бюджет ассигнованиеләре һәм бюджет йөкләмәләре лимитлары нигезендә бюджет акчаларыннан файдалануның нәтижәлелеген, адреслылыгын һәм максатчан характерын тәэммин итә;

2) үзенә буйсынган құрсәтмә бирүчеләрнең һәм бюджет акчаларын алучыларның исемлеген төзи;

3) үзенә расланган бюджет йөкләмәләре һәм бюджет ассигнованиеләре лимитлары чикләрендә башкарылырга тиешле чыгым йөкләмәләре реестрын алыш бара;

4) бюджетның тиешле чыгымнарын планлаштыра, бюджет ассигнованиеләрен нигезләүне төзи;

5) бюджет язмасын төзи, раслый һәм алыш бара, бюджет ассигнованиеләрен, бюджет йөкләмәләре лимитларын ведомство карамагындагы құрсәтмә бирүчеләр һәм бюджет акчаларын алучылар буенча бүлә һәм жирлек бюджетының тиешле өлешен башкара;

6) бюджет йөкләмәләре лимитларын формалаштыру һәм үзгәртү буенча тәкъдимнәр кертә;

7) жыелма бюджет язмасын формалаштыру һәм үзгәртү буенча тәкъдимнәр кертә;

8) казна учреждениеләре булып торучы бюджет акчаларын алучыларның ведомство буйсынуындагы бюджет сметаларын раслау тәртибен билгели;

9) муниципаль биремнәрне төзи һәм раслый;

10) максатчан билгеләнештәге бюджетара субсидияләрне, субвенцияләрне һәм башка бюджетара трансферларны, шулай ук Россия Федерациясе БК билгеләгән башка субсидияләрне һәм бюджет инвестицияләрен алучылар тарафыннан аларны биргәндә билгеләнгән шартларны, максатларны һәм тәртипне үтәүне тәэммин итә;

11) бюджет акчаларының баш бүлүчесенең бюджет хисабын төзи;

12) үзенә буйсынучы бюджет акчаларын алучыларның акчалата йөкләмәләре буенча жирлек исеменнән җавап бирә;

13) РФ БК билгеләгән һәм аның нигезендә кабул ителә торган, бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган муниципаль хокукий актларда билгеләнгән бүтән бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

14) жирлек исеменнән жирлеккә карата дәгъвалар буенча җавап биручे вәкил буларак чыгыш ясый:

а) жирле үзидарә органнарының яисә әлеге органнарының вазыйфаи затларының законсыз гамәлләре (гамәл кылмавы) нәтижәсенә физик затка яисә юридик затка китерелгән зиянны ведомстволарның буенча, шул исәптән законга яисә башка хокукий актка туры килми торган жирле үзидарә органнары актларын чыгару нәтижәсенә каплау турында;

б) федераль казначылык органында, жирлекнең финанс органында, Россия Федерациясенең бюджеттан тыш дәүләт фонды идарәсе органында (Россия Федерациясе Үзәк банкы учреждениесенә яисә кредит оешмасында) ачылмаган бурычлының - казна учреждениесеннән - акчаларны, шул исәптән суд чыгымнарын, шәхси счетын алу турында;

в) казна учреждениесе булып торучы бюджет акчаларын алучыга аның акчалата йөкләмәләрен үтәү өчен житкерелгән бюджет йөкләмәләре лимитлары житмәгәндә тәкъдим ителә;

г) муниципаль берәмлеккә карата федераль закон нигезендә гавами-хокукий белем мәнфәгатьләрен Россия Федерациясе бюджет законнары нигезендә жирлек бюджеты акчаларын баш урнаштыручының вәкаләтләрен гамәлгә ашыручи орган тапшыра торган башка дәгъвалар буенча.

Жирлек бюджеты акчаларын баш бүлүче судта, Россия Федерациясе Граждан кодексының 1081 статьясындагы 3.1 пункты нигезендә регресс тәртибендә гамәлләре (гамәл кылмаулары) жирлек казнасы хисабына зиянны каплауга китергән затларга карата акчаларны түләттерү турынданың дәгъвалар буенча дәгъвачы вәкиле буларак, муниципаль берәмлек исеменнән чыгыш ясый.

6. Бюджет чараларын гамәлгә ашыру:

1) жирлек бюджетының тиешле чыгымнарын планлаштыра;

2) бюджет ассигнованиеләрен, бюджет йөкләмәләре лимитларын ведомство буйсынуындагы курсәткечләр һәм (яисә) бюджет акчаларын алучылар буенча

бүлэх һәм жирлек бюджетының тиешле өлешен башкара;

3) бюджет акчаларын баш бүлүчегә бюджет язмасын формалаштыру һәм үзгәртү буенча тәкъдимнәр кертә;

4) максатчан билгеләнештәге бюджетара субсидияләрне, субвенцияләрне һәм башка бюджетара трансфертларны, шулай ук Россия Федерациясе БК билгеләгән башка субсидияләрне һәм бюджет инвестицияләрен алучылар тарафыннан аларны биргәндә билгеләнгән шартларны, максатларны һәм тәртипне үтәүне тәэммин итә;

5) бюджет акчаларының тиешле баш идарәчесе тарафыннан билгеләнгән очракта һәм тәртиптә бюджет акчаларының баш бүлүчесенең үз карамагында булган аерым бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

7. Жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторы:

1) үзенә буйсынган жирлек бюджеты керемнәренең администраторлары исемлеген төзи;

2) урта сроклы финанс планын һәм (яисә) жирлек бюджеты проектын төзү өчен кирәkle белешмәләр бирә;

3) касса планын төзү һәм алыш бару өчен белешмәләр бирә;

4) жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторын формалаштыра һәм аның бюджет хисабын тапшыра;

5) Россия Федерациясе керемнәре чыганаклары исемлегенә һәм бюджет керемнәре чыганаклары реестрына беркетелгән керем чыганаклары турындагы белешмәләрне кертү өчен;

6) Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнгән мондый методикага карата гомуми таләпләр нигезендә бюджетка керемнәр керүне фаразлау методикасын раслый;

7) РФ БК билгеләгән һәм аның нигезендә кабул ителә торган, бюджет хокук мәнәсәбәтләрен җайга сала торган муниципаль хокукий актларда билгеләнгән башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

8. Жирлек бюджеты керемнәре администраторы:

1) бюджетка түләүләрне штрафларны башкаруның тулысынча һәм үз вакытында башкарылуын исәпләп чыгаруны, исәпкә алуны һәм тикшереп торуны гамәлгә ашыра;

2) бюджетка түләүләр буенча бурыч, пенялар һәм штрафлар түләтүне гамәлгә ашыра;

3) жирлек бюджетына артык түләнгән (түләтелгән) түләүләрне, штрафларны, шулай ук мондый кире кайтаруны вакытында башкармаган өчен процентларны һәм артык түләтелгән суммага исәпләнгән процентларны кире кайтару турында карап кабул итә һәм Россия Федерациясе Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә кире кайтаруны гамәлгә ашыру өчен Федераль казначылык органына йөкләмә тапшыра;

4) Россия Федерациисе бюджет системасы бюджетларына түләүләрне исәпләү (төгәлләштерү) турында карап кабул итә һәм Федераль казначылык органына хәбәрнамә тапшыра;

5) бюджет керемнәренең баш администраторы билгеләгән очракта һәм тәртиптә бюджет керемнәренең баш администраторына жирлек бюджеты керемнәренең тиешле баш администраторы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәkle белешмәләрне һәм бюджет хисаплылыгын төзи һәм тапшыра;

6) Россия Федерациисе законнарында каралган очраклардан тыш, муниципаль хезмәтләр өчен физик һәм юридик затларның акчаларын түләү өчен кирәkle мәгълүматны, шулай ук жирлек бюджеты керемнәрен формалаштыру чыганаклары булган башка түләүләрне "Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру турында" 2010 елның 27 июлендәге 210-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртип нигезендә дәүләт һәм муниципаль түләүләр турында дәүләт мәгълүмат системасына тапшыра;

7) бюджетка түләүләр буенча бурыч түләүгә ышанычсыз дип тану турында караплар кабул итә;

8) РФ БК билгеләгән һәм аннан кабул ителә торган башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра

9. Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторы:

1) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының үзенә караган администраторлары исемлекләрен төзи;

2) бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча керемнәр һәм түләүләр планлаштыруны (фаразлауны) гамәлгә ашыра (Евразия икътисадый берлеге хокукуна һәм Россия Федерациисе законнарына мәжбүри түләүләргә, Евразия икътисадый берлеге хокукунда һәм таможня жайга салуы турында Россия Федерациисе законнарында каралган акчалата залогка бәйле операцияләргә, бердәм салым түләвенә бәйле операцияләргә, аванс түләүләренә бәйле операцияләр керми);

3) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларын каплау өчен билгеләнгән ассигнованиеләренең адреслылыгын һәм аның карамагына бүлеп бирелгән акчалардан файдалануның максатчан характеристын тәэмин итә;

4) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының ведомство администраторлары буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлә һәм жирлек бюджетының тиешле өлешен башкара;

5) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторының бюджет хисабын төзи;

6) Россия Федерациисе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнгән мондый методикага гомуми таләпләр нигезендә бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча керемнәр фаразлау методикасын раслый;

7) бюджет ассигнованиеләренең нигезләмәләрен тәшкил итә.

10. Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары администраторы:

- 1) бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча керемнэр һәм түләүләр планлаштыруны (фаразлауны), Евразия икътисадый берлеге хокуына һәм Россия Федерациясе законнарына мәжбүри түләүләргә карата каралган аванс түләвенә бәйле операцияләрне, Евразия икътисадый берлегенең хокуында һәм таможня жайга салуы турындагы Россия Федерациясе законнарында каралган мәжбүри түләүләргә бәйле операцияләрне, акчаларга бәйле операцияләрне исәпкә алып) гамәлгә ашыра;
- 2) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары бюджетына керүнен тулылыгын һәм үз вакытында башкарылуын тикшереп тора;
- 3) бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча бюджеттан керемнэр һәм түләүләр алуны тәэмин итә;
- 4) бюджет хисабын төзи һәм тапшыра;
- 5) бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының тиешле баш администраторы тарафыннан билгеләнгән очракта һәм тәртиптә бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторының үз карамагында булган аерым бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;
- 6) РФ БК билгеләгән һәм бюджет хокук мәнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль хокукий актлар нигезендә кабул ителә торган башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

11. Бюджет акчаларын алучы:

- 1) бюджет сметасын төзи һәм башкара;
- 2) бюджет йөкләмәләренең һәм (яисә) бюджет ассигнованиеләре лимитлары чикләрендә бюджет йөкләмәләрен кабул итә һәм (яисә) башкара;
- 3) үзендә каралган бюджет ассигнованиеләрен куллануның нәтиҗәлелеген, максатчан характеристын тәэмин итә;
- 4) бюджет акчаларын баш бүлүчегә бюджет язмасын үзгәртү буенча тәкъдимнэр кертә;
- 5) бюджет исәбен алыш бара (бухгалтерлык исәбен алыш баруны тәэмин итә);
- 6) бюджет хисабын төзи (бюджет хисаплылыгын формалаштыруны тәэмин итә) һәм бюджет акчаларын алучының тиешле баш бүлүчегә бюджет акчалары хисабын бирә;
- 7) РФ БК билгеләгән һәм бюджет хокук мәнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль хокукий актлар нигезендә кабул ителгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

7 статья. Жирлек бюджеты керемнәре

1. Жирлек бюджеты керемнәренә салым керемнәре, салым булмаган керемнэр һәм кире кайтарылмый торган керемнәр керә.
2. Жирлек бюджетына федераль салымнар һәм жыемнардан, шул исәптән

максус салым режимнарында каралган салымнардан һәм Россия Федерациясе БК 58 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән түләүләр нормативлары буенча региональ салымнар күчерелә.

3. Жирлек бюджетының салым булмаган керемнәре РФ БК 41, 42 һәм 46, 63 статьялары нигезендә төзелә.

8 статья. Керемнәр чыганаклары реестры

1. Жирлекнең финанс органы жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестрын алыш бара.

2. Бюджет керемнәре чыганаклары реестры дигәндә, Россия Федерациясе керемнәре чыганаклары исемлеге нигезендә бюджетны төзү, раслау һәм үтәү барышында барлыкка килә торган жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары буенча бюджет керемнәре турында мәгълүмат жыелмасы аңлашыла.

3. Мәгълүмат составына гомуми таләпләр, жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестрын төзү һәм алыш бару тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

4. Жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестры жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә төзелә һәм алыш барыла.

5. Жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестрлары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты билгеләгән тәртиптә Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына тапшырыла.

9 статья. Жирлек бюджеты чыгымнары

1. Жирлек бюджеты чыгымнарын формалаштыру Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән дәүләт хакимияте органнарының, Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вәкаләтләрен чикләүгә бәйле чыгым йөкләмәләре нигезендә гамәлгә ашырыла, аларны үтәү Россия Федерациясе законнары, халыкара һәм башка килемшүләр һәм килемшүләр нигезендә чираттагы финанс елында (чираттагы финанс елында һәм план чорында) тиешле бюджетлар акчалары исәбеннән башкарылырга тиеш.

10 статья. Жирлек Башкарма комитетының резерв фонды

Жирлек бюджетының чыгым өлешендә жирлек Башкарма комитетының резерв фондын төзү күздә тотыла.

Жирлек бюджетының чыгым өлешендә жирлек Советының резерв фондын төзү тыела.

Жирлек Башкарма комитетының резерв фонды күләме жирлек Советы карары белән жирлек бюджеты турында билгеләнә.

Жирлек Башкарма комитетының резерв фонды акчалары көтөлмәгән чыгымнары финанс белән тәэмин итүгә, шул исәптән авария-торғызу эшләрен уздыруга һәм стихияле бәла-казалар һәм башка гадәттән тыш хәлләр нәтижәләрен бетерүгә бәйле башка чараларга, шулай ук әлеге пунктның алтынчы абзацында күрсәтелгән тәртиптә каралган башка чараларга жибәрелә.

Жирлек Башкарма комитетының резерв фондының жирлек бюджеты составында каралган бюджет ассигнованиеләре жирлек башкарма комитеты карапы буенча файдаланыла.

Жирлек Башкарма комитетының жирлек бюджеты составында каралган резерв фондының бюджет ассигнованиеләреннән файдалану тәртибе жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

Жирлек башкарма комитетының резерв фондының бюджет ассигнованиеләреннән файдалану турында хисап жирлек бюджеты үтәлешиे турындагы еллык хисапка күшүмтә итеп бирелә.

11 статья. Жирлекнең чыгым йөкләмәләре

1. Жирлекнең чыгым йөкләмәләре түбәндәгеләр нәтиҗәсендә барлыкка килә:

1) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча һәм федераль законнар нигезендә жирле үзидарә органнарын хәл итәргә хокуклы башка мәсьәләләр буенча муниципаль хокукий актлар кабул итү, шулай ук әлеге мәсьәләләр буенча жирлек (жирлек исеменнән) шартнамәләр (килешүләр) төзү;

2) жирле үзидарә органнары тарафыннан үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда муниципаль хокукий актлар кабул итү;

3) муниципаль казна учреждениеләре жирлек исеменнән шартнамәләр (килешүләр) төзү.

2. Жирле үзидарә органнары, РФ БК билгеләгән таләпләрне үтәп, дайми нигездә үз вәкаләтләрен башкаручы депутатларның, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларының, муниципаль хезмәткәрләренең, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең хезмәте өчен түләү күләмнәрен һәм шартларын мөстәкыйль билгели.

3. Жирле үзидарә органнары тиешенчә федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, дәүләт хакимиятенең федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне хәл итүгә бәйле чыгым йөкләмәләрен билгеләргә һәм башкарырга хокуклы түгел.

Жирле үзидарә органнары үз финанс чаралары (бюджетара трансферлардан тыш) булганда гына башка муниципаль берәмлекләренең, дәүләт хакимияте органнарының жирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм аларның компетенцияләреннән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән чыгарылмаган мәсьәләләрне хәл итүгә бәйле чыгым йөкләмәләрен билгеләргә һәм башкарырга хокуклы.

12 статья. Жирлекнең чыгым йөклөмәләре реестры

1. Жирлекнең финанс органы жирлекнең чыгым йөклөмәләре реестрын алып барырга тиеш.
2. Жирлекнең чыгым йөклөмәләре реестры жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә алып барыла.
3. Жирлекнең чыгым йөклөмәләре реестры жирлекнең финанс органы тарафыннан Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына тапшырыла.

13 статья. Жирлек бюджетында каралмаган чыгымнарны гамәлгә ашыру

Чыгым йөклөмәләренең яңа төрләрен кабул итүгә бюджет ассигнованиеләрен бирү яисә чыгым йөклөмәләренең гамәлдәге төрләрен үтәүгә бюджет ассигнованиеләрен арттыру, жирлек бюджеты турында жирлек Советы каарына тиешле бюджет ассигнованиеләрен кертү яисә агымдагы финанс елында жирлек бюджеты турында жирлек Советы каарына тиешле үзгәрешләр кертелгәннән соң, чираттагы финанс елы башыннан гына гамәлгә ашырылырга мөмкин.

14 статья. Муниципаль ихтыяжларны тәэммин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэммин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар, РФ БК нигезләмәләрен исәпкә алып, дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэммин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Муниципаль контрактлар дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэммин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар планы-графигы нигезендә төzelә һәм, РФ БК 72 статьясындагы З пунктында билгеләнгән очраклардан тыш, бюджет йөклөмәләре лимитлары чикләрендә түләнә.

Бюджет акчаларын алучылар муниципаль контрактлар төзemicә гамәлгә ашырылган сатып алулар реестрын алып барырга тиеш.

Муниципаль контрактлар төзemicә гамәлгә ашырылган сатып алулар реестрларында сатып алына торган товарларның, эшләрнең һәм хезмәт күрсәтүләрнең кыскача атамасы; тәэммин итүчеләрнең, подрядчыларның һәм хезмәт күрсәтүләрне башкаручыларның исеме һәм урнашу урыны; сатып алу бәясе һәм датасы булырга тиеш.

15 статья. Бюджеттың кытлыгы

1. Жирлек бюджеттың чираттагы финанс елына һәм план чорының һәр елында дефициты, әлеге статьяның 2 пунктында билгеләнгән чикләуләрне үтәп, жирлек Советы карары белән билгеләнә.

2. Жирлек бюджеты кытлыгы, кертемнәрнең расланган күләмен һәм (яисә) салым керемнәренең өстәмә нормативлары буенча керемнәрен исәпкә алмыйча, жирлек бюджеты керемнәренең расланган гомуми еллык күләменең 10 процентыннан артмаска тиеш.

Жирлек Советының бюджет турында карары белән муниципаль берәмлек милкендәге акцияләрне сатудан керемнәр һәм капиталда катнашуның башка рәвешләрен финанслау чыганаклары составында расланган һәм (яисә) бюджет чараларын исәпкә алу счетларында калган средстволар кимегән очракта, жирлек бюджеты кытлыгы әлеге пунктта билгеләнгән чикләуләрне күрсәтелгән керемнәр суммасы һәм жирлек бюджеты акчаларын исәпкә алу счетларында калган акчалар кимү чикләрендә арттырырга мөмкин.

3. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапның күрсәткечләре буенча урнашкан жирлек бюджеты кытлыгы әлеге статьяның 2 пунктында билгеләнгән чикләуләргә туры килергә тиеш.

16 статья. Жирлек бюджеты кытлыгының финанслау чыганаклары

Жирлек бюджеты кытлыгын эчке финанслау чыганаклары составына түбәндәгеләр керә:

номиналь бәясе Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән муниципаль кыйммәтле кәгазыләрне урнаштырудан кергән чаралар һәм аларны каплауга юнәлдерелгән чаралар арасында аерма;

Россия Федерациясе валютасында жәлеп ителгән һәм жирлек тарафыннан юкка чыгарылған кредит оешмалары арасынdagы аерма;

Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетлары тарафыннан жирлек бюджетына бирелгән бюджет кредитлары белән жәлеп ителгән һәм юкка чыгарылған жирлек арасынdagы аерма;

тиешле финанс елы дәвамында жирле бюджет чараларын исәпкә алу счетларында калган акчаларны үзгәртү;

жирле бюджет кытлыгын эчке финанслауның башка чыганаклары.

Жирлек бюджеты кытлыгын эчке финанслауның башка чыганаклары составына түбәндәгеләр керә:

акцияләр сатудан һәм жирлек милкендәге капиталда катнашуның башка рәвешләреннән керүләр;

жирлек бюджеты чаралары буенча курс аермасы;

муниципаль гарантияләрне үтәү принципалга карата гарантның регресс

таләбе хокуқын барлыкка китергән йә бенефициарның принципалга таләбе хокуклары гарантка биреп торылған очракта, Россия Федерациясе валютасында жирлек гарантияләрен үтәүгә юнәлтелгән чараптар құләме;

Россия Федерациясе валютасында жирлекнең башка бурыч йөкләмәләрен каплауга юнәлдерелә торған чараптар құләме;

юридик затларга Россия Федерациясе валютасында бирелгән бюджет кредитларын кире кайтарудан алынған акчалар һәм жирлек бюджетыннан бирелгән бюджет кредитлары суммалары арасында аерма;

Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына жирлек бюджетыннан бирелгән бюджет кредитларын кире кайтарудан алынған акчалар һәм жирлек бюджетыннан Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелгән бюджет кредитлары суммасы арасында аерма;

жирлек бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счеттан күчерелгән акчалар һәм жирлек бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счетка күчерелгән акчалар арасында аерма жирлек бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счетта калған акчалар белән идарә итү операцияләрен үткәргендә.

Хисап финанс елында файдаланылмаган муниципаль юл фондының бюджет ассигнованиеләре құләмендә ағымдагы финанс елы башына жирлек бюджетының калған чараптары ағымдагы финанс елында муниципаль юл фондының бюджет ассигнованиеләрен арттыруға, шулай ук жирлек Советының хокукий акты билгеләгән құләмдә жибәрелә, ағымдагы финанс елында жирлек исеменнән төзелгән муниципаль контрактлар өчен товарлар кайтаруга, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә тотылған, хисап финанс елында шул муниципаль контрактлар шартлары нигезендә түләнергә тиешле хезмәтләрне күрсәтүгә тотылған вакытлы касса өзеклекләрен каплауга һәм бюджет ассигнованиеләрен каплауга тотыла ала, хисап финанс елында субсидияләр бирү өчен кирәkle суммалар чикләрендә финанс чыганаклары булған юридик затларга субсидияләр бирү өчен кирәkle бюджет ассигнованиеләрен бирү өчен әлеге муниципаль контрактларның шартлары нигезендә әлеге финанс елында түләнергә тиешле хезмәтләрне арттыруға жибәрелергә мөмкин.

Жирлек бюджеты кытлығын тышкы финанслау чыганаклары составына түбәндәгеләр керә:

Россия Федерациясеннән һәм жирлек тарафыннан кире кайтарылған максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында бирелгән бюджет кредитлары арасында аерма;

максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында Россия Федерациясенә бирелгән чит ил валютасында жирлекнең муниципаль гарантияләрен үтәүгә юнәлтелгән чараптар құләме, муниципаль гарантияләрне гарант тарафыннан үтәү принципалга карата гарантның регресс таләбе хокуқын барлыкка китергән очракта;

Россия Федерациясенә максатчан чит ил кредитларын қуллану кысаларында чит ил валютасында урнашкан муниципаль гарантияләрне үтәүгә юнәлтелгән

акчалар күләме, әгәр муниципаль гарантларның үтәлеши гарантның принципалга рөгресс таләпләре хокукуын барлыкка китергә очракта.

17 статья. Жирлекнең муниципаль бурычы структурасы

Жирлекнең бурычлары түбәндәгеләр буенча йөкләмәләр рәвешендә булырга мөмкин:

- 1) жирлекнең кыйммәтле кәгазыләрендә (муниципаль кыйммәтле кәгазыләргә);
- 2) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан жирле бюджетка Россия Федерациясе валютасында жәлеп ителгән бюджет кредитларында;
- 3) максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында Россия Федерациясеннән чит ил валютасында жәлеп ителгән бюджет кредитларында;
- 4) жирлек тарафыннан Россия Федерациясе валютасында кредит оешмаларыннан жәлеп ителгән кредитларда;
- 5) Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән жирлек гарантияләрендә (муниципаль гарантияләрдә);
- 6) максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында Россия Федерациясе чит ил валютасында бирелгән муниципаль гарантияләрдә;
- 7) РФ БК гамәлгә кергәнче барлыкка килгән һәм муниципаль бурычка кертелгән башка бурыч йөкләмәләрендә.

Муниципаль бурыч күләменә түбәндәгеләр керә:

- 1) муниципаль кыйммәтле кәгазыләр буенча бурычның номиналь суммасы;
- 2) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан жирле бюджетка жәлеп ителгән бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме;
- 3) жирлек кредит оешмаларыннан жәлеп ителгән кредитлар буенча төп бурыч күләме;
- 4) муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләр күләме;
- 5) жирлекнең юкка чыгарылмаган башка бурыч йөкләмәләре күләме.

Муниципаль эчке бурыч күләменә түбәндәгеләр керә:

- 1) Россия Федерациясе валютасында йөкләмәләре күрсәтелгән муниципаль кыйммәтле кәгазыләр буенча бурычның номиналь суммасы;
- 2) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан жирле бюджетка жәлеп ителгән бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме, алар буенча йөкләмәләр Россия Федерациясе валютасында курсәтелгән;
- 3) жирлек тарафыннан Россия Федерациясе валютасында бирелгән кредит оешмаларыннан жәлеп ителгән кредитлар буенча төп бурыч күләме;
- 4) Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләр күләме;
- 5) жирлекнең Россия Федерациясе валютасында юкка чыгарылмаган башка бурыч йөкләмәләре күләме.

Муниципаль тышкы бурыч күләменә түбәндәгеләр керә:

1) максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында жирлек тарафыннан Россия Федерациясеннөн жәлеп ителгән чит ил валютасында бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме;

2) максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында жирлек тарафыннан бирелгән чит ил валютасында муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләр күләме.

Жирлекнең озак сроклы бурычлары кыска сроклы (кимендә бер ел), уртacha сроклы (бер елдан биш елга кадәр) hәм озак сроклы (биштән алыш 10 елга кадәр) булырга мөмкин.

18 статья. Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән жирлекнең бурыч йөкләмәләрен туктату hәм аларны муниципаль бурычтан төшереп калдыру

1. Эгәр Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән муниципаль бурыч йөкләмәсе жирлек Советының муниципаль хокукий актларында башкасы каралмаган булса, аны каплауга (жирлекнең муниципаль бурыч йөкләмәләрен hәм муниципаль хокукий актларын үтәмәгән) өч ел дәвамында күрсәтелмәгән булса, күрсәтелгән йөкләмә тулысынча туктатылган дип санала hәм, әгәр жирлек Советының муниципаль хокукий актларында башкасы каралмаган булса, муниципаль бурыч йөкләмәсе тулысынча юкка чыгарыла hәм муниципаль бурычтан төшереп калдырыла

Жирлекнең муниципаль гарантияләр буенча бурыч йөкләмәләре Россия Федерациясе валютасында вакыйгалар (шартлар) килгәндә тулысынча туктатылган дип санала hәм күрсәтелгән вакыйгалар турында белешмәләр житкәнгә (килеп житүгә) карап, мукниципаль бурычтан төшереп калдырыла.

2. Жирлекнең Башкарма комитеты әлеге статьяның 1 пунктының беренче абзацында күрсәтелгән сроклар үткәннән соң муниципаль бурычтан Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән муниципаль бурыч йөкләмәләрен төшереп калдыру турында муниципаль хокукий акт чыгара.

3. Муниципаль бурычтан төшереп калдыру Россия Федерациясе валютасында белдерелгән муниципаль бурыч йөкләмәләре төрләре буенча муниципаль бурыч күләмен жирле бюджет кытлыгын финанслау чыганакларында исәптән төшерү суммасын чагылдырмыйча гына, аларны исәптән төшерү суммасына киметү юлы белән гамәлгә ашырыла.

4. Элеге статьяның 1 пунктындагы беренче абзацының, 2 hәм 3 пунктларының гамәлдә булуы кредит килешүләре буенча йөкләмәләргә, Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъектлары hәм башка муниципаль берәмлекләр алдында муниципаль бурыч йөкләмәләренә кагылмый.

5. Муниципаль бурыч реструктурлаштырылган, шулай ук түләнгән (сатып алынган) муниципаль бурыч йөкләмәләрен төшереп калдыру РФ БК 105 hәм 113 статьялары нигезләмәләрен исәпкә алыш гамәлгә ашырыла.

6. Муниципаль кыйммәтле кәгазыләрне, Россия Федерациясе законнарында каралган башка операцияләрне алмашу нәтиҗәсендә алынган (алмашу

нәтижәсендә алынган) муниципаль кыйммәтле көгазыләрне түләү датасы башланганчы, эмиссия шартлары нигезендә, эмитацияләгән орган тарафыннан тулысынча сатып алынган чыгару күрсәтелгән орган каары буенча вакытыннан алда юкка чыгарылган дип танылышырга мөмкин.

Муниципаль кыйммәтле кәгазыләр эмитенты Россия Федерациясе законнарында каралган башка операцияләрне алмашу нәтижәсендә алынган муниципаль кыйммәтле кәгазыләр буенча йөкләмәләрне түләү датасы житкәнчегә кадәр үтәү дип танырга хокуклы.

19 статья. Муниципаль бурыч белэн идарэ иту

1. Муниципаль бурыч белән идарә итү дигэндә жирлекнең заем финансавына ихтыяжларын тәэмин итүгә, муниципаль бурыч йөкләмәләрен вакытында һәм тулысынча үтәүгә, бурычларга хезмәт күрсәтү чыгымнарын минимальләштерүгә, аларны үтәмәүгә юл куймый торган йөкләмәләр күләмен һәм структурасын тотуга юнәлдерелгән жирле үзидарә органнары эшчәнлеге тара.

2. Муниципаль бурыч белән идарә итү жирлек Уставы нигезендә жирле администрация (жирлекнең башкарма-күрсәтмә органы) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

20 статья. Жирлекнең бурыч йөклемеләре буенча жаваплылық

1. Жирлекнең бурыч йөклөмәләре жирлек милкендәге казнаны тәшкил итүче барлык мөлкәт белән тулысынча һәм шартларсыз тәэммин ителә һәм жирлек бюджеты ақчалары исәбеннән башкарыла.

2. Жирлек, курсателгэн йөклөмөлөр жирлек тарафыннан гарантиялэнмөгөн булса, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының һәм башка муниципаль берәмлекләрнең бурыч йөклөмөләре буенча жаваплы булмый.

21 статья. Муниципаль эчке һем тышкы бурычның югары чикләре һем жирлекнең бурыч тотрыклылыгы күрсәткечләренең чик күрсәткечләре

1. Жирле бюджет түрүндагы карап белән чираттагы финанс елыннан hэм план чорының hәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына (чираттагы финанс елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына) муниципаль бурычның инюгары чиген, шул исәптән Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр, чит ил валютасында муниципаль гарантияләр буенча бурычның инюгары чиген (жирлекнәң чит ил валютасында муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләре булган очракта) күрсәтеп, муниципаль эчке бурычның, муниципаль бурычның инюгары чикләре билгеләнә.

2. Муниципаль эчке бурычның, муниципаль тышкы бурычның югары чикләре (жирлекнәң чит ил валютасындагы йөкләмәләре булган очракта) әлеге статьяның 4 һәм 5 пунктларында билгеләнгән чикләүләрне үтәгәндә билгеләнә.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет түрүндагы карап белән расланган түләүсез түләүләрнең һәм (яисә), физик затлар керемнәренә салымнан түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәренең расланган күләмен исәпкә алмыйча, жирле бюджет керемнәренең гомуми куләме жирле бюджет керемнәренең госуми күләменнән артмаска тиеш.

Жирлеккә карата РФ БК 136 статьясындағы 4 пунктында карапланылган очракта, бурыч күләме, кире кайтарылмый торган түләүләрнең һәм (яисә) физик затлар керемнәренә салымнан түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча

салым керемнәренең расланган күләмен исәпкә алмыйча, чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет түрүндагы карап белән расланган гомуми күләменең 50 процентыннан артмаска тиеш.

22 статья. Муниципаль алынналар

1. Жирлекнең муниципаль эчке алынналары дигәндә, муниципаль кыйммәтле кәгазыләрне урнаштыру юлы белән һәм Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм кредит оешмаларыннан кредитлар рәвешендә жирлек исеменнән заем акчаларын жирле бюджетка жәлеп итү құздә тотыла.

2. Жирлекнең муниципаль тышкы алынналары дигәндә, Россия Федерациясе тарафыннан чит ил максатчан кредитларыннан файдалану кысаларында жирлек исеменнән жирле бюджетка кредитлар жәлеп итү аңлашыла, алар буенча чит ил валютасында белдерелгән жирлекнең Россия Федерациясе алдындағы бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

3. Муниципаль тышкы алынналар чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясе тышкы дәүләт хисаплашулары программасына кертелгән проектларны финанслау максатларында гамәлгә ашырыла.

4. РФ БК һәм жирлек Уставы нигезендә жирлек исеменнән муниципаль алынналарны гамәлгә ашыру хокуки жирлекнең Башкарма комитетына карый.

5. Муниципаль кыйммәтле кәгазыләрне урнаштыру муниципаль берәмлекнең бурыч йөкләмәләре буенча срогы чыккан бурыч булмаганды гамәлгә ашырыла.

23 статья. Жирлекнең чит ил валютасында үзләштерү һәм гарантияләр бирү үзенчәлекләре

1. Жирлек Россия Федерациясенең чит ил валютасында алган акчаларын Россия Федерациясенән алыш барырга, Россия Федерациясенә чит ил валютасында, Россия Федерациясе тарафыннан жәлеп ителгән максатчан чит ил кредитлары акчаларыннан файдалану кысаларында гына бирергә хокуклы.

24 статья. Муниципаль алынналарның чик күләме

1. Тиешле финанс елына муниципаль алынмаларның иң чик күләме дигендә тиешле финанс елына муниципаль эчке һәм тышкы хисаплар программалары буенча жирлек бюджетына акчалар жәлеп итүнең жыелма күләме аңлатыла.

2. Жирле бюджетка акчалар жәлеп итү күләмнәре чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) муниципаль эчке һәм тышкы алынмалар программалары белән билгеләнә, һәм тиешле финанс елында акчалар жәлеп итүнең гомуми суммасы жирле бюджет кытлығын финанслауга жибәрелә торган акчаларның гомуми суммасыннан һәм тиешле финанс елына жирле бюджет турындагы карап белән расланган жирлекнең бурыч йөкләмәләрен каплау күләмнәреннән, 103 һәм 104 статьялары нигезләмәләрен, шулай ук РФ БК ның 4 - 5 пунктларын исәпкә алыш, артмаска тиеш.

3. Хисап финанс елында жирлек алынмаларның гомуми суммасы жирле бюджет кытлығын финанслауга юнәлдерелгән акчаларның гомуми суммасыннан һәм жирлекнең хисап финанс елы ахырына максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансферларны, жирле бюджетларга дотацияләрне, аларны бирү шартларын билгеләп, бирелгән Россия Федерациясе субъекты бюджетыннан бюджетлар яисә башка дотацияләрне баланслауны тәэммин итү чарапарына ярдәм итү чарапарына ярдәм итү чарапарының гомуми суммасыннан, шулай ук хисап финанс елы керемнәре күләменә, шул исәптән соңғы эш финанс елы тәмамланганнан соң, жирле бюджетка күчерелгән финанс керемнәре күләмнәннән кергән керем күләмнәннән артыш китәргә мөмкин.

Хисап финанс елында жирлекнең гомуми суммасы жирлек бюджеты кытлығын финанслауга юнәлдерелгән акчаларның гомуми суммасыннан һәм жирлекнең бурыч йөкләмәләрен каплау күләмнәреннән, әлеге пунктның беренче абзацында каралган мөмкин булган өстенлекләрне исәпкә алыш, агымдагы елның 1 гыйнварына жирле бюджет акчаларының калган өлешләре күрсәтелгән арттыру суммасында барлыкка килгән хисап финанс елы йомгаклары буенча, агымдагы финанс елына алынган акчаларның иң чик күләмен киметеп, РФ БК 96 статьясында каралган максатларга юнәлдерелергә тиеш.

25 статья. Муниципаль тышкы алынмалар программы

1. Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль тышкы алынмалар программы максатчан чит ил кредитларын һәм (яисә) чираттагы финанс елында һәм план чорында чит ил валютасында түләнелә торган чит ил кредитларын куллану кысаларында жирле бюджетка жәлеп ителә торган бюджет кредитлары исемлегеннән гыйбарәт.

2. Муниципаль тышкы алынмалар программы белән түбәндәгеләр билгеләнә:

1) максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында федераль бюджеттан чит ил валютасына жәлеп ителә торган бюджет кредитлары буенча

барлыкка килэ торган акчаларны жирле бюджетка жәлеп итү күләме һәм бурыч йөкләмәләрен каплау сроклары;

2) максатчан чит ил кредитларын куллану қысаларында жирле бюджеттан чит ил валютасында жәлеп ителгән бюджет кредитлары буенча чираттагы финанс елында һәм план чорында жирлекнең бурыч йөкләмәләрен каплау күләме.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль тышкы алынналар программысы чираттагы финанс елында һәм план чорына жирле бюджет турыйнданың карага күшымта булып тора.

26 статья. Муниципаль эчке алынналар программысы

1. Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль эчке алынналар программысы чираттагы финанс елында һәм план чорында түләнелә торган һәм (яисә) гамәлгә ашырыла торган тиешле бурыч йөкләмәләре төрләре буенча муниципаль эчке алынналар исемлегеннән гыйбарәт.
2. Муниципаль эчке алынналар программысы белән түбәндәгеләр билгеләнә:
  - 1) чираттагы финанс елында һәм план чорында муниципаль эчке үзләштерүләрне башкарғанда, тиешле бурыч йөкләмәләре төрләре буенча барлыкка килэ торган бурычларны каплау күләмнәре һәм жирле бюджетка акчалар жәлеп итү күләмнәре;
  - 2) Россия Федерациясе валютасында курсәтелгән муниципаль бурыч йөкләмәләрен тиешле бурыч йөкләмәләре төрләре буенча каплау күләмнәре.
3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль эчке алынналар программысы чираттагы финанс елында һәм план чорына бюджет турыйнданың карага күшымта булып тора.
4. РФ БК 105 статьясы нигезендә муниципаль эчке бурыч үткәрү муниципаль эчке алынналар программында чагылмый.

27 статья. Муниципаль гарантияләр

1. Муниципаль гаранция принципалның бенефициар каршында килешүдән яки башка алыш-бирештән (тәп йөкләмәдән) килеп чыккан акчалата йөкләмәләрен тиешенчә үтәүне тәэмин итә.

2. Муниципаль гаранция принципал йөкләмәләрен вакытыннан алда үтәүне, шул исәптән аларны вакытыннан алда үтәү йә принципал йөкләмәләрен үтәү сробы килеп чыккан вакыйгалар (шартлар) житкән очракта да, тәэмин итми.

3. Муниципаль гарантиянең язма формасы мәжбүри булып тора.

4. Муниципаль гаранция тәп йөкләмә суммасы чагылдырган валютада бирелә һәм үтәлә.

5. Муниципаль гаранция буенча гарант принципалның гаранция суммасы чикләрендә үзе тәэмин ителгән йөкләмәсе буенча субсидия җаваплылык тота.

6. Муниципаль гарантиядэ түбэндэгелэр күрсэтелэ:

- 1) гарант исеме (тиешле гавами-хокукий белем - Жирлек) һэм гарант исеменнэн гарант бирүче орган исеме;
  - 2) бенефициар атамасы;
  - 3) принципалның исеме;
  - 4) тээмин ителешнэ гарантия бирелэ торган йөклэмэ (төп йөклэмэнен исемен, төзү датасын һэм номерын (булган очракта), төп йөклэмэнен гамэлдэ булу вакытын яисэ аның буенча йөклэмэлэрне үтэж срогын, якларның атамаларын, төп йөклэмэнен башка мөһим шартларын күрсэтеп);
  - 5) гарантия буенча гарант йөклэмэлэрэ күләме һэм гарантинең ин чик суммасы;
  - 6) гарантия бирү нигезлэре;
  - 7) гарантинең үз көченэ керү датасы яисэ гарантия үз көченэ керэ торган вакыйга (шарт);
  - 8) гарантинең гамэлдэ булу вакыты;
  - 9) гарантия үтэлеше турында бенефициар талэбен кую вакыты һэм тэртибе;
  - 10) гарантине кире алу нигезлэре;
  - 11) гарантия тарафыннан гарантия буенча йөклэмэлэрне башкару тэртибе;
  - 12) гарантинең тулы күләмдэ яисэ нинди дэ булса өлешендэ, үтэлгэндэ (туктатылганда) принципалның гарантия белэн тээмин итэлгэн йөклэмэлэренең нинди дэ булса өлешендэ һэм гарантиядэ билгелэнгэн башка очракларда гарантия суммасын киметү нигезлэре;
  - 13) гарантине туктату нигезлэре;
  - 14) гарантның алдан язмаcha ризалыгыннан башка үзгэртелэ алмый торган төп йөклэмэ шартлары;
  - 15) гарантның муниципаль гарантия буенча бенефициарга гаранты тарафыннан түлэнгэн акчаларны каплау турында принципалга карата талэбэ булу яисэ булмау (гарантның принципалга карата регресс гарантның талэбэ, регресс);
  - 16) гарантинең башка шартлары, шулай ук РФ БК билгелэгэн белешмэлэр, гарантның норматив хокукий актлары, гарант исеменнэн гарантия бирүче орган актлары белэн билгелэнгэн белешмэлэр.
7. Муниципаль гарантның принципалга карата регресс талэбэ хокукин күздэ тотмый торган муниципаль гарантия бары тик хужалык жэмгияте йөклэмэлэрэ буенча гына бирелергэ мөмкин, аның акциялэренең (өлешлэренең) 100 проценты муниципаль гарантия бирэ торган жирлеккэ, милке муниципаль гарантия бирэ торган муниципаль унитар предприятиягэ карый.
8. Муниципаль гарантинең үз көченэ керүе календарь дата белэн яисэ гарантиядэ күрсэтлгэн билгеле бер вакыйга (шартлар) житү белэн билгелэнэ.
9. Гарант бенефициарның алдан язмаcha ризалыгыннан башка муниципаль гарантия шартларын үзгэртергэ хокуксыз.
10. Бенефициарга муниципаль гарантка карата талэплэр, күрсэтлгэн хокукларны, яца хужага (сатып алучыга) облигациялэргэ хокуклар күчүгэ бэйле

рэвештэ, Россия Федерациисе законнарында билгелэнгэн тэртиптэ кыйммэtle көгазылэр турындагы талэплэрне тапшырудан (кучүдэн), принципалның (эмитетның) йөклөмэлэрн үтэүдэн тыш, гарантның алдан язма ризалыгыннан башка тапшырыла алмый.

11. Кредит (заем, шул исэптэн облигация) буенча йөклөмэлэрн үтэүн тээмин итууче муниципаль гарантия муниципаль гарантиядэ күрсэтелгэн төп йөклөмэлэр шартларының муниципаль гарантиядэ күрсэтелгэн, гарантның алдан язма ризалыгыннан башка үзгэртелмэгэн һэм (яисэ) кредит (заем, шул исэптэн облигация) акчаларыннан максатчан файдаланган очракта, тээмин ителгэн муниципаль шартларының алдан язма ризалыгыннан башка үзгэртелмэгэн очракта гына гарант тарафыннан чакыртып алышырга тиеш.

12. Муниципаль гарантия буенча акча түлэү турындагы бенефициарның талэбэ (гарантияне башкару турындагы бенефициарның талэбэ) гарантия белэн билгелэнгэн очракта гына (гарантияле очрак барлыкка килгэндэ) гарантка белдерелергэ мөмкин. Гарантия үтэлеше турында бенефициарның талэплэрэ гарантиядэ билгелэнгэн тэртиптэ язма рэвештэ гарантка гарантиядэ күрсэтелгэн документлар белэн күрсэтерлергэ тиеш.

13. Бенефициар муниципаль гарантия һэм муниципаль гарантия бирү турындагы шартнамэдэ билгелэнгэн срочтан иртээрэх гарантияне үтэү турындагы талэплэрне, шул исэптэн, йөклөмэ гарантиялэрэ белэн тээмин ителгэн гарантиялэрне үтэү срогы якынлашып килүчэ дип саналган вакыйгалар (хэллэр) килеп чыккан очракта, күрсэтергэ хокуксыз.

14. Гарант гарантияне үтэү турында бенефициар талэбэ куелу турында принципалга хэбэр итэргэ һэм талэпнең кучермэсен принципалга тапшырырга тиеш.

15. Гарант муниципаль гарантиядэ билгелэнгэн вакытта күрсэтелгэн талэпкэ күшымта итеп бирелгэн документлар белэн гарантияне үтэү турындагы бенефициарның талэбен нигезлэү предметына һэм талэп гарантиясе шартларына һэм ача күшүп бирелгэн документларга туры килү-килмэвен карарга тиеш.

16. Гарантияне башкару турында бенефициарның һэм ача күшымта итеп бирелгэн документларның талэплэрэ нигезсез һэм (яисэ) тиешле гарантиялэр шартларына туры килми дип таныла һэм гарант бенефициарның түбэндэгэ очракларда талэплэрэн канэгатылэндерүдэн баш тарта:

1) талэп һэм (яисэ) ача күшымта итеп бирелгэн документлар гарантия (гарантиянең гамэлдэ булу срогы) бирелгэн вакыт тэмамланганин сон гарантка күрсэтелгэн;

2) талэп һэм (яисэ) ача күшымта итеп бирелгэн документлар билгелэнгэн гарантияне бозып гарантка күрсэтелгэн;

3) талэп һэм (яисэ) ача күшымта итеп бирелгэн документлар гарантия шартларына туры килми;

4) бенефициар принципал һэм (яисэ) өченче затлар тарафыннан тэксдим ителгэн принципал гарантиялэрэ белэн тээмин ителгэн йөклөмэлэрн үтэүн тиешенчэ үтэүне баш тарткан;

5) гарантиядэ билгелэнгэн башка очракларда.

17. Муниципаль гарантияне һәм (яисә) аңа күшымта итеп бирелгән документларны башкару турындагы бенефициар таләбе муниципаль гарантиянең нигезләнмәгән һәм (яисә) тиешле шартларына туры килми дип танылган очракта, гарант бенефициарга аның таләбен канәгатьләндерүдән баш тарту турында хәбәр итәргә тиеш.

18. Гарант, принципалның алдына китерегә мөмкин булган бәхәс бенефициары таләпләренә каршы торырга хокуклы. Гарант хэтта принципал алардан баш тарткан яки үз бурычын таныган очракта да каршы килү мәгълүматларына хокукны югалтый.

19. Гарантиянең һәм аңа күшымта итеп бирелгән документларның үтәлеше турында бенефициар таләбе расланган очракта, гарант гарантиядэ билгелэнгэн срокта гарантия буенча йөкләмәне үтәргә тиеш.

20. Муниципаль гарантия белән каралган бенефициар алдында гарантның йөкләмәсе гарантия белән тәэмин ителгән принципалның вакыты чыккан йөкләмәләре күләмендә, әмма гарантия суммасыннан артмаган күләмдә акча түләү белән чикләнә.

21. Муниципаль гарантия буенча бенефициар каршында гарант йөкләмәсе билгеләү туктатыла:

1) гарант тарафыннан бенефициарга гарантиядэ билгелэнгэн күләмдә акча түләү белән;

2) гарантиядэ билгеле бер вакыт узгач, ул бирелә (гарантия гамәлдә булу вакыты);

3) принципал һәм (яки) өченче затлар тарафыннан гарантия белән тәэмин ителгән принципал йөкләмәләрен үтәгән очракта яки принципалның курсәтелгән йөкләмәләрен башка нигезләр буенча (бенефициар тарафыннан гарантка һәм (яки) судка гарантияне үтәү турында гарантка карата таләпләр булуга карамастан) туктаткан очракта;

4) бенефициарның гарантияне кире кайтару юлы белән Гарантия буенча үз хокукларыннан баш тартуы һәм (яки) гарантны гарантия буенча йөкләмәләреннән азат итү турында бенефициарның язма гаризасы нәтижәсендә, принципал тарафыннан гарантия буенча бенефициарлар фактта булмаганды һәм киләчәктә алар барлыкка килү өчен нигезләр булмаганды, РФ БК 1151 статьясында каралган гарантияне гарантка кире кайтару нәтижәсендә, бенефициарның гарантия буенча үз хокуларыннан һәм (яисә) бенефициарның гарантия буенча үз йөкләмәләреннән гарантия буенча;

5) әгәр гарантия бирелгән принципалның йөкләмәсе билгелэнгэн вакытта барлыкка килмәсә;

6) бенефициар гарантка һәм (яисә) судка гарантка таләпне белдергәннән соң төп йөкләмәне (шул исәптән принципалны бетерү белән бәйле рәвештә һәм (яисә) бенефициарны һәм (яисә) бенефициарны юкка чыгаруга бәйле рәвештә) туктату яисә аны гамәлдә булмаган килеш дип тану белән;

7) бенефициарның башка затка бүтән затка күчүе яисә бенефициарга

караган башка нигезлэр буенча гарантка карата гарантиягэ, хокукларга һэм (яисэ) төп йөклөмэ буенча талэплэрнең (күрсөтелгэн хокукларны (хокукларны һэм бурычларны) алдан язма ризалыгыннан башка гарантка карата талэплэр (тапшыру күчү булганда), кыйммәтле көгөзьлөр турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнгэн тәртиптә принципалның (сатыш алучыга) хокуклары күчүгэ бәйле рәвештә, принципалның (эмитетның) йөклөмәләрен үтәү гарантия белән тәэммин ителә торган принципалның (эмитетның);

8) принципал белән башка затка тапшырылган яисэ хокуклар һэм (яисэ) бурыч (бурыч) принципларына караган башка нигезлэр буенча гарантның алдан язмача ризалыгыннан башка, төп йөклөмәләр буенча икенче затка күчкән очракта;

9) гарантияне гарантиядә күрсөтелгэн очракларда һэм нигезләрдә чакыртып алу нәтижәсендә;

10) гарантиядә билгеләнгэн башка очракларда.

22. Гарантның йөклөмәләре туктатылғаннан соң бенефициар гарантияне саклап калу күрсөтелгэн гарантия буенча бенефициарның нинди дә булса хокукларын сакламый.

23. Муниципаль гарантияне туктату турында билгеле булган гарант бу хакта бенефициарга һэм принципалга хәбәр итәргә тиеш.

Муниципаль гарантияне бәяләүгэ яки туктатуга китерерлек хәлләр барлыкка килү турында билгеле булган Бенефициар һэм принципал бу турыда гарантка хәбәр итәргә тиеш.

24. Әгәр муниципаль гарантияне гарант тарафыннан үтәү принципалга карата гарантның регресс таләбе хокукуын барлыкка китерсә йә бенефициарның принципалга карата таләбе хокуклары гарантына бирелсә, мондый муниципаль гарантияне үтәү өчен акчалар тиешле бюджет дефицитын финанслау чыганакларында исәпкә алына, ә мондый муниципаль гарантия буенча йөклөмәләрне үтәү бюджет кредиты бирү буларак чагыла.

25. Әгәр муниципаль гарантияне гарант тарафыннан үтәү принципалга карата гарантның регресс таләбе хокукуын барлыкка китермәсә йә бенефициарның принципалга карата таләбе хокуклары гарантына бирелүгэ бәйле булмаса, мондый муниципаль гарантияне үтәү өчен акчалар тиешле бюджет чыгымнарында исәпкә алына.

26. Гарант тарафыннан гарантия буенча йөклөмәләрнең нинди дә булса өлешендә түләнгән, яисэ бенефициарның принципалга карата таләбе хокуклары гарантка бирелгэн хокукларны үтәү тәртибендә түләнгэн акчаларны регресс тәртибендә кайтару исәбенә алынган акчалата чаралар бюджет кредитларын кире кайтару буларак чагылдырыла.

27. Муниципаль гарантияләр белән тәэммин ителә торган кредитлар һэм заемнар максатчан булырга тиеш. Кредит (облигациядән тыш) буенча йөклөмәләрне үтәүне тәэммин итә торган муниципаль гарантия кредит килешүенде (заем килешүенде) һэм (яисэ) күрсөтелгэн муниципаль гарантияне кредитор (заем) йөклөмәләрен бирү турындагы килешүдә күрсөтелгэн кредит (заем) акчаларыннан

максатчан файдалануны үз ягыннан тикшереп торуны гамәлгә ашыру шарты белән бирелә.

28. Муниципаль гарантия белән тәэмин ителгән кредит (заем) акчаларыннан максатчан файдаланмау факты ачыкланган очракта, муниципаль гарантия бирү турсындагы шартнамәдә билгеләнгән йөкләмәләрне үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән очракта, принципал һәм бенефициар Россия Федерациясе законнары, муниципаль гарантия бирү турсындагы шартнамәдә билгеләнгән жаваплы була.

29. Бенефициарлар билгеле булмаган затлар даирәсө булган йөкләмәләрне тәэмин итүгә бирелә торган муниципаль гарантиянең үзенчәлекләре РФ БК тарафыннан билгеләнә.

30. Муниципаль кыйммәтле кәгазыләр эмиссиясе нәтижәсендә барлыкка килгән йөкләмәләр буенча муниципаль гарантияләр бирү һәм үтәү үзенчәлекләре РФ БК тарафыннан билгеләнә.

31. Муниципаль гарантияләр бирү тәртибе һәм шартлары РФ БК тарафыннан һәм аның нигезендә кабул ителгән Нигезләмә белән билгеләнә.

28 статья. Чит ил валютасында муниципаль гарантияләр программысы

1. Чит ил валютасында муниципаль гарантияләр программысы чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган чит ил валютасында муниципаль гарантияләр исемлегеннән гыйбарәт, түбәндәге белешмәләр күрсәтелә:

1) гарантиянең һәр юнәлеш (максатлар), категорияләр (төркемнәр) һәм (яисә) гарантиянең һәр юнәлеше (максатлары) буенча гарантияләр күләмен күрсәтеп, гарантияләү юнәлешләре (максатлары);

2) гарантияләр һәм алар тәэмин итә торган йөкләмәләр валютасы;

3) гарантияләрнең гомуми күләме;

4) гарантның принципалларга карата регресс таләбе хокуку булу (булмау);

5) гарантияләр бирүнең һәм үтәүнең башка шартлары.

2. Муниципаль гарантияләр муниципаль гарантия белән тәэмин ителә торган йөкләмәләр күрсәтелгән валютада бирелә.

3. Чит ил валютасында муниципаль гарантияләр программысы бюджет турсындагы тиешле карага күшымта булып тора.

29 статья. Россия Федерациисе валютасында муниципаль гарантияләр программысы

1. Россия Федерациисе валютасында муниципаль гарантияләр программысы чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган Россия Федерациисе валютасында муниципаль гарантияләр исемлегеннән гыйбарәт, түбәндәге белешмәләр күрсәтелә:

1) гарантиянең һәр юнәлеш (максатлар), категорияләр (төркемнәр) һәм (яисә) гарантиянең һәр юнәлеше (максатлары) буенча гарантияләр күләмен күрсәтеп, гарантияләү юнәлешләре (максатлары);

- 2) гарантиялэрнең гомуми күләме;
- 3) принципалларга гарантның регресс таләбе хокукуы булу (булмау);
- 4) гарантиялэр бирүнең һәм үтәүнең башка шартлары.

2. Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән йөкләмәләр буенча муниципаль гарантияләр бары тик Россия Федерациясе валютасында гына бирелә һәм үтәлә.

3. Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр программы бюджет турындагы карага қушымта булып тора.

30 статья. Муниципаль кыйммәтле кәгазыләр

1. Авыл жирлеге исеменнән чыгарылган кыйммәтле кәгазыләр муниципаль кыйммәтле кәгазыләр дип таныла.

2. Жирлекнең уставында муниципаль алымаларны гамәлгә ашыру хокуына ия булган башкарма комитеты муниципаль кыйммәтле кәгазыләр Эмитенты булып тора.

3. Жирлек тарафыннан чыгарылырга мөмкин булган муниципаль кыйммәтле кәгазыләрнең төрләре, аларның эмиссия һәм мөрәжәгать итү тәртибе һәм шартлары РФ БК тарафыннан билгеләнә.

31 статья. Муниципаль кыйммәтле кәгазыләрне урнаштыруның ин чик күләмнәре

Киләсе финанс елына һәм номиналь бәя буенча план чорының һәр елында муниципаль кыйммәтле кәгазыләрнең ин чик күләмнәре жирлек советы тарафыннан муниципаль эчке бурычның өске чиге нигезендә билгеләнә, бу бюджет турындагы каары белән билгеләнгән.

32 статья. Жирлек бюджетыннан бирелә торган бюджетара трансферларның төрләре.

Жирлек бюджетыннан бюджетара трансферлар түбәндәге формада бирелә: муниципаль берәмлекләр бюджетларына субсидияләр;

Татарстан Республикасы БК 44.10 статьясында билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы бюджетына субсидияләр;

башка бюджетара трансферлар.

Финанс белән тәэммин итү чыганагы булып максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансферлар булган жирле бюджетлардан бюджетара трансферлар бирү максатлары, тәртибе һәм шартлары Татарстан Республикасы бюджетыннан Татарстан Республикасы законнары һәм (яисә) башка норматив хокукий актлары нигезендә кабул ителгән жирлек Советы каарлары белән билгеләнә.

33 статья. Жирлек бюджетыннан муниципаль берэмлеклэр бюджетларына субсидиялэр

1. Жирлек Советының РБ БК, ТР БК, башка муниципаль берэмлеклэр бюджетларына таләплөре нигезендә кабул ителә торган каарларында каралган очракларда һәм тәртиптә жирле үзидарә органнарының жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрен үтәгендә барлыкка килә торган чыгым йөкләмәләрен уртак финанслау максатларында жирлек бюджетыннан субсидиялэр бирелергә мөмкин.

2. Элеге статьяда күрсәтелгән субсидияләрне бирү максатлары һәм шартлары жирлек Советы каары белән билгеләнгән тәртиптә төzelә торган жирле администрацияләр арасындагы килешүләр белән билгеләнә.

34 статья. Жирлек бюджетыннан Татарстан Республикасы бюджетына субсидиялэр

1. Татарстан Республикасы Узәк сайлау комиссиясенең 44.10 статьясында билгеләнгән тәртиптә жирлек бюджетыннан субсидияләр Татарстан Республикасы бюджетына бирелә.

2. Элеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән бюджетара субсидияләр жирлек бюджетында Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы Законы нигезендә карала.

35 статья. Жирлек бюджетыннан муниципаль район бюджетларына башка бюджетара трансферлар

Россия Федерациясе БК, Татарстан Республикасы БК һәм тиешле Татарстан Республикасы законнары, муниципаль район бюджетларына таләплөре нигезендә кабул ителә торган жирлек Советы каарларында каралган очракта һәм тәртиптә, төzelгән килешүләр нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга жирлек бюджетыннан башка бюджетара трансферлар бирелергә мөмкин.

36 статья. Жирлек алдында акчалата йөкләмәләр

1. Акчалата йөкләмәләр буенча бурычлы кеше жирлек алдында билгеле бер датага акчалата йөкләмәләр нигезендә түләргә тиешле акчалар суммасы жирлек алдында тора.

2. Жирлек алдында акчалата йөкләмәләр буенча таләплөр жирлекнең финанс активларын формалаштыра.

3. Жирлек алдындагы акчалата йөкләмәләр буенча бурычларны исәптән чыгару һәм юкка чыгару һәм торғызу кагыйдәләре (нигезләре, шартлары һәм тәртибе), Россия Федерациясе БК каралган очраклардан тыш, жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнә.

4. Жирлек алдында мондый йөклөмәләрне үтәүне тәэмин итә торган акчалата йөклөмәләрне (акчалата йөклөмәләр буенча бурычларны) һәм алыш-бирешләрне исәпкә алу, шулай ук күрсәтелгән йөклөмәләр һәм алыш-бирешләр буенча таләпләр хокукларын гамәлгә ашыру Россия Федерациясе БК 932 статьясындагы 4 пунктында күрсәтелгән тиешле орган яисә Россия Федерациясе БК кодексының 932 статьясындагы 5 пунктында күрсәтелгән вәкаләтле зат тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Килешү нигезендә башкасы билгеләнмәгән очракта, жирлек алдында акчалата йөклөмәләр жирлек бюджетының бердәм счетына акчалар күчерелгән көннән башкарылган дип санала.

2 бүлек. Жирлек бюджеты проектын төзү

37 статья. Гомуми нигезләмәләр

1. Жирлек бюджеты проекты чыгым йөклөмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында жирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

2. Жирлек бюджеты проекты, РФ БК нигезендә һәм жирлек Советының муниципаль хокукий актлары таләпләрен үтәгән килеш, кабул ителә торган жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә төзелә.

3. Жирлек бюджеты проекты жирлек Советы карары нигезендә өч елга (чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

Жирлек бюджеты проекты чираттагы финанс елына төзелгән һәм расланган очракта, жирлекнең Башкарма комитеты жирлекнең уртacha финанс планын эшли һәм раслый.

4. Әгәр жирлек Советы аны формалаштыру турындагы карарны РФ БК таләпләре нигезендә кабул иткән булса, озак сроклы бюджет планлаштыруы жирлекнең озак вакытка исәпләнгән чорга бюджет фаразын формалаштыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

5. Жирлек бюджеты проектын турыдан-туры төзүне жирлекнең финанс органы гамәлгә ашыра.

38 статья. Жирлек бюджеты проектын төзү өчен кирәkle белешмәләр

1. Жирлек бюджеты проектын үз вакытында һәм сыйфатлы төзү максатларында жирлекнең финанс органы башка финанс органнарыннан, шулай ук дәүләт хакимиятенең башка органнарыннан, жирле үзидарә органнарыннан кирәkle белешмәләр алырга хокуклы.

2. Жирлек бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә юлламасының Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләрдәр) билгели торган нигезләмәләренә;

Россия Федерациясенең милли үсеше максатларын һәм халыкка ачык

хакимият органнары эшчәнлегенең аларга ирешү юнәлешен билгели торган документларда;

жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләрене;

жирлекнең социаль-икътисадый үсешен фаразлавына;

озак сроклы чорга бюджет фаразына (бюджет фаразы проектына, бюджет фаразы проектына);

муниципаль программаларда (муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгән программалардагы кертелгән үзгәрешләр проектларында).

39 статья. Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы

1. Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы кимендә өч елга әзерләнә.

2. Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы ел саен жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә әзерләнә.

3. Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы Башкарма комитет тарафыннан жирлек Советына бюджет проектын керту турында карар кабул итү белән бер үк вакытта хуплана.

4. Жирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы план чорының параметрларын төгәлләштерү һәм план чорының икенче ел параметрларын өстәү юлы белән эшләнә.

Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразындагы аңлатма язында фараз параметрларын нигезләү, шул исәптән аларны алдан фаразланган үзгәрешләрнең сәбәпләрен һәм факторларын күрсәтеп, элек расланган параметрлар белән чагыштыру китерелә.

5. Жирлек бюджеты проектын төзү яисә карау барышында жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразын үзгәртү жирлек бюджеты проектының төп характеристикаларын үзгәртүгә китерә.

6. Жирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына социаль-икътисадый үсеше фаразын эшләү жирлек Башкарма комитетының вәкаләтле органы (вазыйфаи заты) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

7. РФнең БК 170.1 статьясы нигезендә озак сроклы чорга жирлекнең бюджет фаразын формалаштыру максатларында жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы озак сроклы чорга жирлекнең Башкарма комитетында билгеләнгән тәртиптә әзерләнә.

40 статья. Жирлек бюджеты керемнәрен фаразлау

Бюджет керемнәре жирлекнең социаль-икътисадый үсешен фаразлау нигезендә, жирлек бюджет турындагы карар проектын жирлек Советына керту шартларында, салымнар һәм жыемнар турындагы законнар, шулай һәм Россия Федерациясе законнарыны, Татарстан Республикасы законнарыны һәм жирлек Советының муниципаль хокукий актлары нигезендә фаразлана.

Жирлек Советының каравына бюджет түрүнде карап кертелгэннэң соң кабул итегендеги жирлек бюджеттери көрсөндерен гомуми күләмнен үзгәртүгә китерә торган һәм агымдагы финанс елына һәм план чорына бюджетка үзгәрешләр кертелгэндә чираттагы финанс елында исәпкә алына.

Жирлек Советы каравына бюджет түрүнде карап кертелгэннэң соң кабул итегендеги жирлек бюджеттери көрсөндерен гомуми күләмнен үзгәртүгә китерә торган һәм агымдагы финанс елына һәм план чорына бюджетка үзгәрешләр кертелгэндә чираттагы финанс елында исәпкә алына.

41 статья. Бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру

1. Бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру, РФ БК 174.2 статьясында билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алыш, жирлекнең финанс органы билгели торган методика тәртибендә һәм нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру гамәлдәге һәм кабул итегендеги торган йөкләмәләрне үтәүгә бюджет ассигнованиеләре буенча аерым гамәлгә ашырыла.

Кабул итегендеги торган йөкләмәләрне үтәүгә бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру гамәлдәге йөкләмәләрне үтәүгә бюджет ассигнованиеләрен беренче чиратта планлаштырганда гамәлдәге һәм үтәлмәгән йөкләмәләрне исәпкә алыш, гамәлгә ашырыла.

3. Бюджет һәм автоном учреждениеләр тарафыннан муниципаль хезмәтләр курсатуға (эшләр башкаруга) бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру, чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль биримне исәпкә алыш, шулай ук хисап финанс елында һәм агымдагы финанс елында аның үтәлешен исәпкә алыш, гамәлгә ашырыла.

42 статья. Салым чыгымнарының исемлеге һәм бәясе

1. Жирлекнең салым чыгымнары исемлеге муниципаль программалар буенча жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә, шулай ук муниципаль программаларга карамаган эшчәнлек юнәлешләрендә төзелә.

2. Жирлекнең салым чыгымнарын бәяләү, Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән гомуми таләпләрне үтәп, ел саен жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3. Элеге бәяләү нәтижәләре жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләрен формалаштырганда, шулай ук муниципаль программаларны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген бәяләгәндә исәпкә алына.

43 статья. Муниципаль программалар

1. Муниципаль программалар жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан

раслана.

Муниципаль программаларны гамәлгә ашыру сроклары жирлекнен Башкарма комитеты тарафыннан алар билгеләгән тәртиптә билгеләнә.

Муниципаль программаларны эшләү һәм әлеге программаларны формалаштыру һәм гамәлгә ашыру турында каарлар кабул итү тәртибе жирлек Башкарма комитеты каары белән билгеләнә.

2. Муниципаль программаларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэммин итүгә бюджет ассигнованиеләре қуләме жирлек Башкарма комитеты билгеләгән муниципаль программалар исемлеге һәм структурасы нигезендә жирлек бюджеты турында жирлек Советының һәр программа буенча бюджет чыгымнарының һәр максатчан статьясы буенча бюджет турындагы каары белән раслана.

Чираттагы финанс елыннан башлап гамәлгә ашыруга тәкъдим ителә торган муниципаль программалар, шулай ук элек расланган муниципаль программаларга үзгәрешләр жирлек Башкарма комитеты каары белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда расланырга тиеш. Жирлек Советы муниципаль программалар проектларын һәм муниципаль программаларга үзгәрешләр кертү турында тәкъдимнәрне жирлек Советы каары белән билгеләнгән тәртиптә каарга хокуклы.

Муниципаль программалар агымдагы финанс елның 1 апреленнән дә соңга калмычка бюджет турындагы каарга туры китерелергә тиеш.

3. Һәр муниципаль программа буенча ел саен аны гамәлгә ашыруның нәтиҗәлелеген бәяләү уздырыла. Күрсәтелгән бәяләүне үткәрү тәртибе һәм аның критерийлары жирлекнен Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

Күрсәтелгән бәяләү нәтиҗәләре буенча жирлекнен Башкарма комитеты чираттагы финанс елыннан башлап расланган муниципаль программаның туктатылу яисә үзгәрүе, шул исәптән муниципаль программаны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэммин итүгә бюджет ассигнованиеләре қуләмен үзгәрту кирәклеге турында каар кабул итәргә мөмкин.

44 статья. Жирлек бюджеты проектын төзү тәртибе һәм сроклары

Жирлек бюджеты проектын төзү тәртибе һәм сроклары, бюджет законнары һәм жирлек Советының муниципаль хокукий актларында билгеләнгән таләпләрне үтәп, жирлекнен Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

З бүлек. Бюджет турындагы каар проектын карау һәм раслау

45 статья. Гомуми нигезләмәләр

Жирлек Советы бюджеты турындагы каарда бюджет керемнәренен гомуми қуләме, бюджет чыгымнарының гомуми қуләме, бюджет дефициты (профициты), шулай ук РФ БК, Татарстан Республикасы законнары, жирлек Советы каарларларында билгеләнгән башка күрсәткечләр (жирлек бюджеты

турындағы жирлек Советы каарларыннан тыш) кергэн төп характеристикалар булырга тиеш.

2. Жирлек Советы каары белән жирлек бюджеты турында түбәндәгеләр расланы:

РФ БК 160.1 статьясында каалган очракларда жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлеге;

РФ БК 160.2 статьяда каалган очракларда жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;

РФ БК, Татарстан Республикасы законы, жирлек Советы каары нигезендә чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре), чыгым төрләренең төркемнәре һәм (яисә) эшчәнлекнең максатчан статьялары (муниципаль программалары һәм программага карамаган юнәлешләре), бюджетлар чыгымнары классификациясенең чираттагы финанс елына һәм план чорына чыгымнар төрләре (төркемнәре) буенча, шулай ук бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен тиешле тәртиптә бүлү;

чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы;

гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә жибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансферлар күләме;

чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына бюджет расланган очракта шартлы рәвештә расланган чыгымнарының гомуми күләме план чорының беренче елына бюджет чыгымнарының гомуми күләменнән кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансферлар исәбеннән каалган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елына жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменнән кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансферлар исәбеннән каалган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча);

чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;

чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елының 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп, муниципаль бурычның иң югары чиге;

жирлек Советы каары белән билгеләнгән жирлек бюджетының башка күрсәткечләре.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет расланган очракта, жирлек бюджеты турында жирлек Советы каары проекты расланган жирлек бюджетының план чоры параметрларын үзгәрту һәм аларга жирлек бюджеты проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Жирлек бюджетының план чоры параметрларын үзгәрту жирлек Советы каары нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек Советы каары белән жирлек бюджеты турында жирлек бюджеты керемнәреннән жирлек бюджеты турындагы каар белән жирлек бюджеты чыгымнарының тиешле бюджет ассигнованиеләреннән һәм (яисә) жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменнән тыш, чираттагы финанс елыннан башлап кертелергә (бюджетта чагылыш табырга) тәкъдим ителә торган аерым төр салым булмаган керемнәр буенча файдалану каралырга мөмкин.

46 статья. Жирлек бюджеты проекты белән бергә төзелә торган документлар һәм материаллар

1. Жирлек Советына бюджет турындагы каар проекты белән бер үк вакытта түбәндәгеләр бирелә:

- жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- агымдагы финанс елының узган чорында жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә якынча йомгаклар һәм агымдагы финанс елында жирлекнең социаль-икътисадый үсешенең көтелгән нәтиҗәләре;

- жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең берләштерелгән бюджетының төп характеристикаларын фаразлау (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарының гомуми күләме, бюджет дефициты (профициты);

- бюджет проектына аىлатма языу;

- бюджетара трансфертларны бүлүнен методикалары (методикалары проектлары) һәм исәпләре;

- чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның ин югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның ин югары чиге;

- агымдагы финанс елына бюджетның көтелгән үтәлешен бәяләү;

- күрсәтелгән органның бюджет сметаларына карата жирлекнең финанс органы белән каршылыклар барлыкка килгән очракта тапшырыла торган органның бюджет сметалары проектлары;

- жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестры;

- башка документлар һәм материаллар.

2. Бюджет турында каар проектына бюджет ассигнованиеләрен муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программада каралмаган юнәлешләре буенча бүлү бюджеты турында каар кабул ителгән очракта, муниципаль программалар паспорты бирелә.

3. Бюджет түрүнда карап проектында бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү күшымтасы булмаса, бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән күшымта бюджет түрүндагы карап проектына анатма язына күшымта составына кертелә.

47 статья. Жирлек Советына бюджет түрүнда карап проектын керту

1. Жирлекнең Башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет түрүнда карап проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча жирлек Советына карауга кертә.
2. Жирлек Советына бюджет проекты белән бер үк вакытта әлеге Нигезләмәнең 46 статьясы нигезендә документлар һәм материаллар тапшырыла.

48 статья. Жирлек бюджеты түрүндагы карап проектын карау һәм раслау

1. Жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан жирлек бюджеты түрүндагы карап проекты кертелгән көннән алыш ике эш көне эчендә жирлек Советы рәисе аны тышкы муниципаль финанс контроле органына жибәрә.

2. Жирлек бюджеты түрүнда карап кабул ителгән көннән алыш ике атна эчендә тышкы муниципаль финанс контроле органы тәкъдим ителгән документларның һәм материалларның Россия Федерациясе бюджет законнарына туры килүе түрүнда бәяләмә әзерли.

3. Жирлек бюджеты түрүнда тышкы муниципаль финанс контроле органы бәяләмәссе белән карап проекты комиссиядә, шулай ук жирлек Советы депутатларында карауга жибәрелә.

4. Тышкы муниципаль финанс контроле органының бәяләмәссе жирлек бюджеты түрүндагы карап проектына төзәтмәләр әзерләгәндә исәпкә алыша.

5. Жирлек бюджеты түрүнда карап проекты барлык кирәkle документлар һәм материаллар белән жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан, эшләп бетерүгә керешкәннән соң өч эш көне эчендә, жирлек Советына тапшырылырга тиеш.

6. Жирлек Советы жирлек бюджеты түрүндагы карап проектын бер укылышта карый.

7. Жирлек бюджеты түрүндагы карап билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң 10 көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет түрүндагы карап финанс елы башыннан үз көченә кермәгән очракта, РФ БК билгеләгән қысаларда бюджет белән вакытлыча идарә итү режимы кертелә.

4 бүлек. Жирлек бюджеты үтәлеши

49 статья. Жирлек бюджетын үтәу нигезләре

1. Жирлек бюджетын үтәу жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан тәэммин ителә.

2. Жирлек бюджетын үтәүне оештыру жирлекнең финанс органына йөкләнә.

3. Жирлек бюджетын үтәу жыелма бюджет язмасы һәм касса планы нигезендә оештырыла.

Жирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның бирелгәнлеге нигезендә башкарыла.

Бюджет үтәлеши Федераль казначыйлык органнары тарафыннан башкарыла.

50 статья. Жыелма бюджет язмасы

1. Жыелма бюджет язмасын төзү һәм алыш бару тәртибе жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнә.

Жыелма бюджет язмасын раслау һәм аңа үзгәрешләр керту жирлекнең финанс органы житәкчесе тарафыннан башкарыла.

2. Жыелма бюджет язмасының расланган күрсәткечләре жирлек бюджеты карарына туры килергә тиеш.

Жирлек бюджеты турында каар кабул ителгән очракта жирлекнең финанс органы житәкчесе тарафыннан жыелма бюджет язмасына тиешле үзгәрешләр керте раслана.

3. Жыелма бюджет язмасына, РФ БК билгеләгән очракларда, жирлек бюджеты турындагы каарга үзгәрешләр кертмичә, жирлекнең финанс органы житәкчесе каарлары нигезендә үзгәрешләр кертелергә мөмкин.

4. Жирлекнең жыелма бюджет язмасын төзү һәм алыш бару тәртибенде жирлекнең жыелма бюджет язмасы күрсәткечләрен һәм бюджет акчаларын баш булучеләр, бүлекчәләр, максатчан маддәләр, чыгымнар төрләренең төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча яисә бюджет акчаларының төп булучеләре, бүлекләр, бүлекчәләр, максатчан маддәләр (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программалы булмаган юнәлешләре), бюджетлар чыгымнары классификациясенең чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча бюджет йөкләмәләре лимитларын раслау күздә тотыла.

Жирлекнең жыелма бюджет язмасын төзү һәм алыш бару тәртибенде бюджетлар чыгымнары классификациясе чыгымнары төрләре төркемнәре, төркемнәре (төркемнәре, ярдәмче төркемнәре һәм элементлары) буенча бюджет йөкләмәләре лимитларын раслау, шул исәптән төрле максатчан маддәләр һәм

(яисә) бюджет чыгымнары төрлөре, бюджет акчаларының төп бүлүчеләре өчен дифференциацияләнгән булыу каралырга мөмкин.

5. РФ БК 190 һәм 191 статьяларында каралган очраклардан тыш, жирлекнең чыгым буенча жыелма бюджет язмасының расланган курсәткечләре бюджет акчаларын төп бүлүчеләргә чираттагы финанс елы башына кадәр житкерелә.

Жыелма бюджет язмасын төзү һәм алыш бару тәртибе белән жыелма бюджет язмасына үзгәрешләр кертүнен чик сроклары, шул исәптән РФ БК курсәтелгән нигезләрнең төрле төрләре буенча дифференциацияләнгән рәвештә билгеләнә ала.

6. Бюджетның бердәм счетында калган акчалар белән идарә итү операцияләреннән тыш, жыелма бюджет язмасына бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча бюджет ассигнованиеләре кертелә.

7. Жирлекнең бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салучы Советы каарлары (жирле бюджет турындагы каардан тыш) жирлекнең финанс органы житәкчесе каарлары нигезендә бюджет турындагы каарга үзгәрешләр кертмичә генә жыелма бюджет язмасына үзгәрешләр керту өчен өстәмә нигезләмәләр каралырга һәм (яисә) жирлек бюджеты турында каарда курсәтелгән өстәмә нигезләрне билгеләү турында нигезләмәләр каралырга мөмкин.

51 статья. Касса планы

1. Жирлекнең финанс органы касса планын төзү һәм алыш бару тәртибен, шулай ук бюджет акчаларын баш бүлүчеләр, бюджет керемнәренең баш администраторлары, бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының төп администраторлары тарафыннан касса планын төзү һәм алыш бару өчен кирәkle белешмәләрне тапшыру составын һәм срокларын билгели.

2. Муниципаль контрактларны, башка шартнамәләрне түләү буенча бюджеттан акчалар фаразы төzelә торган муниципаль контрактлар, башка килешүләр буенча акчалата йөкләмәләрне түләү срокларын һәм күләмнәрен тәэмим итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт курсәтүләр сатып алуны планлаштырганда билгеләнгән срокларны һәм хезмәт курсәтүләрне исәпкә алыш төzelә.

3. Касса планын төзү һәм алыш бару жирлекнең финанс органы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

52 статья. Жирлек бюджетының керемнәр буенча үтәлеше

Жирлек бюджетының керемнәр буенча үтәлешен түбәндәгеләр күз алдында тота:

Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән агымдагы финанс елында гамәлдә булган нормативлар буенча бүленә торган Россия Федерациясе бюджет системасына, жирлек бюджеты һәм Татарстан Республикасының башка законнары турындагы каары һәм Россия Федерациисе Бюджет кодексы

нигезләмәләре нигезендә кабул ителгән муниципаль хокукий актлар белән, жирлек бюджеты һәм Татарстан Республикасының башка законнары турыйндағы карап нигезендә казначылык счетларыннан жирлек бюджетына кертемнәрне һәм башка кертемнәрне исәпкә алу һәм бүлү буенча операцияләрне гамәлгә ашыру;

артык бүленгән суммаларны күчерү, артык түләнгән яисә артык түләтелгән суммаларны кире кайтару, шулай ук мондый кире кайтаруны вакытында башкармаган өчен процентлар һәм артык түләтелгән суммаларга исәпләнгән процентлар суммалары;

Россия Федерациясе законнары нигезендә артык түләнгән яисә артык түләтелгән суммаларны исәпкә алу;

администратор тарафыннан Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларына түләүләр керемнәрен төгәлләштерү;

Федераль казначылык тарафыннан артык бүленгән суммаларны, артык түләнгән яисә артык түләтелгән салымнарны, жыемнарны һәм башка түләүләрне кире кайтаруны (исәпкә алуны, төгәлләштерүне) гамәлгә ашыру өчен кирәkle акчаларны, шулай ук Россия Федерациясе Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында керемнәрне исәпкә алу һәм бүлү өчен тиешле казначылык счетларына арттырып түләнгән суммаларны һәм процентларны вакытында башкармаган өчен процентларны Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында исәпкә алу һәм аларны бүлү өчен түләүләрне исәпкә алу һәм бүлү өчен тиешле казначылык счетларына күчерү.

53 статья. Жирлек бюджетының чыгымнар буенча үтәлеше

1. Жирлек бюджетын чыгымнар буенча үтәү, РФ БК һәм ТР БК таләпләре нигезендә, жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.
2. Жирлек бюджетының чыгымнар буенча үтәлеше түбәндәгеләрне үз эченә ала:

бюджет һәм акча йөкләмәләрен кабул итү һәм исәпкә алу;
акча йөкләмәләрен раслау;
акча йөкләмәләрен түләүне санкцияләү;
акча йөкләмәләрен үтәүне раслау.

3. Бюджет акчаларын алучы бюджет йөкләмәләрен кабул итә һәм аңа кадәр житкерелгән бюджет йөкләмәләре лимитлары чикләрендә элек кабул ителгән бюджет йөкләмәләренә үзгәрешләр кертә.

Бюджет акчаларын алучы муниципаль контрактлар, физик һәм юридик затлар, индивидуаль эшкуарлар яисә закон, башка хокукий акт, килешү нигезендә бюджет йөкләмәләрен кабул итә.

Бюджет акчаларын алучы үзенә житкерелгән бюджет йөкләмәләренең тиешле лимитлары һәм кабул ителгән, әмма үтәлмәгән бюджет йөкләмәләре арасындағы аермадан артмаган күләмдә яңа бюджет йөкләмәләре ала.

Бюджет чарагарын алушы муниципаль контрактларны, мондый муниципаль контрактлар, бюджет йөклөмөлөренең расланган лимитларының гамелдә булу срогоы чикләрендә мондый муниципаль контрактлар буенча йөклөмөлөрне үтәүне күздә тоткан башка килемшүләрне, РФ БК нигезләмөлөрендә һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган башка федераль законнарда каралган очракларда төзи. Муниципаль контрактлар, башка килемшүләр төзү өчен билгеләнгән күрсәтелгән нигезләмөләр элегрәк төзелгән муниципаль контрактларга, башка килемшүләргә үзгәрешләр кертелгәндә дә кулланыла.

4. Бюджет акчаларын алушы жирлек бюджеты акчалары хисабына аларның түләүләрен санкцияләү өчен кирәkle күрсәтмәләр һәм башка документлар нигезендә, ә оператив-эзләү чарагарын үтәү һәм зыян күрүчеләргә, шаһитларга һәм жинаять эшендә катнашучыларга карата куркынычсызылык чарагарын гамелгә ашыру белән бәйле очракларда, күрсәтмәләр нигезендә, акчалата йөклөмөләр түләү бурычын раслый.

54 статья. Бюджет язмасы

1. Төп бүлүчеләр (эш биручеләр) бюджет акчаларын бюджет язмаларын төзү һәм алыш бару тәртибе, аларга үзгәрешләр кертуне дә кертеп, жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнә.

Бюджет акчаларын баш бүлүчеләренең бюджет язмалары жыелма бюджет язмасы белән расланган бюджет ассигнованиеләре һәм жирлекнең финанс органы тарафыннан расланган бюджет йөклөмөләре лимитлары нигезендә төзелә.

Бюджет акчаларын бүлүчеләренең бюджет язмалары бюджет ассигнованиеләре һәм аларга житкерелгән бюджет йөклөмөләре лимитлары нигезендә төзелә.

2. Бюджет язмасын раслау һәм аңа үзгәрешләр керту бюджет акчаларын баш бүлүче (бүлүче) тарафыннан гамелгә ашырыла.

Бюджет йөклөмөләренең чыгымнары һәм лимитлары буенча бюджет расписаниесе күрсәткечләре, РФ БКның 190 һәм 191 статьяларында каралган очраклардан тыш, чираттагы финанс елы башланганчы, бюджет акчаларын ведомство карамагындағы идарәчеләргә һәм (яки) алучыларга житкерелә.

3. Бюджет язмаларын төзү һәм алыш бару тәртибе чыгымнарының ярдәмчे төркемнәре (төркемчәләре һәм элементлары) буенча бюджет йөклөмөләренең расланган лимитларын детальләштерүне бюджет акчаларының баш бүлүчесенең (курсәтмә биручесенең) хокукуын яисә бурычын билгеләргә мөмкин.

4. Бюджет акчалары баш урнаштыручының чыгымнары буенча бюджет язмасы белән расланган күрсәткечләрне жыелма бюджет язмасы күрсәткечләре нигезендә үзгәртү, жыелма бюджет язмасына тиешле үзгәрешләр кертмичә генә рөхсәт ителми.

Бюджет акчаларын баш бүлүченең бюджет язмасы күрсәткечләре нигезендә бюджет акчалары бүлүченең чыгымнары буенча бюджет язмасы белән расланган

күрсәткечләрне бюджет акчалары баш бүлүченең бюджет язмасына тиешле үзгәрешләр кертмичә генә үзгәртү бюджет акчаларын бүлүчегә рөхсәт ителми.

55 статья. Бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча бюджет үтәлеше

Жирлек бюджетын бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча үтәү, РФ БК нигезләмәләре нигезендә, жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә, жыелма бюджет язмасы нигезендә бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары администраторлары тарафыннан гамәлгә ашырыла, мона бюджетның бердәм счетындагы акчаларның калдыклары белән идарә итү операцияләре керми.

Бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча бюджет ассигнованиеләре исәбеннән үтәлергә тиешле акчалата йөкләмәләр өчен туләүне санкцияләү жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

56 статья. Шәхси счетлар

Жирлек бюджеты керемнәре администраторларының операцияләрен, жирлек бюджетын үтәү операцияләрен исәпкә алу РФ БК нигезендә шәхси счетларда башкарыла.

57 статья. Бюджет сметасы

1. Казна учреждениесенең бюджет сметасы Россия Федерациясе Финанс Министрлыгы билгеләгән гомуми таләпләр нигезендә бюджет акчаларының баш күрсәтмәсендә билгеләнгән тәртиптә төзелә, раслана һәм алыш барыла.

Бюджет акчаларын баш бүлүченең бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органы булган казна учреждениесенең бюджет сметасы әлеге орган житәкчесе яисә әлеге орган исеменнән Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә эш итәргә вәкаләтле башка зат тарафыннан раслана.

2. Казна учреждениесенең бюджет сметасының расланган күрсәткечләре казна учреждениесе функцияләрен үтәүне тәэммин итү буенча бюджет йөкләмәләрен кабул итүгә һәм (яисә) үтәүгә житкерелгән лимитларга туры килергә тиеш.

Казна учреждениесенең бюджет сметасы муниципаль ихтыяжларны тәэммин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар планнарын төзегендә каралган муниципаль ихтыяжларны тәэммин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар закупкаларын гамәлгә ашыру өчен финанс белән тәэммин итү күләмнәрен исәпкә алыш төзелә.

Казна учреждениесенең бюджет сметасында казна учреждениесенең бюджет сметасын төзү һәм алыш бару тәртибендә каралган башка күрсәткечләр өстәмә рәвештә расланырга тиеш.

Казна учреждениесенең бюджет сметасы күрсәткечләре, аның житәкчесе казна учреждениесенең бюджет сметасын раслау тәртибе нигезендә аны раслау хокуки бирелгән, бюджет йөкләмәләренең өстәлгән лимитлары чикләрендә, шулай ук бюджет йөкләмәләренең алынган лимитлары чикләрендә төгәлләштерелергә мөмкин.

58 статья. Финанслауның иң чик күләмнәре

1. Жирлекнең финанс органы билгеләгән тәртиптә чыгымнар буенча жирлек бюджетын үтәүне оештырганда агымдагы финанс елның тиешле чорында акчалата йөкләмәләр өчен түләүненең иң чик күләмен (финанслауның иң чик күләмнәрен) баш бүлүчегә, күрсәтмә бирүчегә һәм бюджет акчаларын алучыларга раслау һәм житкерү күздә тотылырга мөмкин.

2. Финанслауның чик күләмнәре, гомумән, бюджет акчаларын ай саен яки квартал саен алучыга карата яки агымдагы финанс елы башыннан баш идарәчеләрне, идарәчеләрне һәм бюджет акчаларын алучыларны финанслауга гаризалар нигезендә үсә барган нәтижә белән билгеләнә.

59 статья. Жирлек бюджетын үтәгәндә жирлек бюджеты турындагы карап белән расланган керемнәрдән файдалану

1. Жирлек бюджетын үтәгәндә жирлек бюджеты турындагы карап белән расланган керемнәрнең гомуми күләмнән фактта алынган керемнәр агымдагы финанс елына һәм план чорына бюджет турындагы карап мунисипаль алымаларны биләүгә, мунисипаль бурычны каплауга, шулай ук, аларны үтәүгә 217 статьяның 3 пунктында каралган күләмдә бюджет ассигнованиеләре житмәгән очракта, жирлекнең гавами норматив йөкләмәләрен үтәүгә үзгәрешләр кертмичә генә жирлекнең финанс органы тарафыннан жибәрелергә мөмкин. РФ БК.

2. Максатчан билгеләнеше (аларны бирү турында хәбәрнамә алган очракта) булган субсидияләр, субвенцияләр, башка бюджетара трансферлар, шул исәптән 242 статьяның 5 пунктында билгеләнгән тәртиптә бюджетка керә торган РФ БК, шулай ук жирлек бюджеты турындагы карап белән расланган керемнәрдән тыш фактта бюджет үтәгәндә алынган физик һәм юридик затлардан кире кайтарылмый торган кертемнәр күрсәтелгән акчаларны бирү максатларына туры килә торган жирлек бюджеты чыгымнарын арттыруга, агымдагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карап га үзгәрешләр кертмичә, жыелма бюджет язмасына үзгәрешләр кертмичә генә, юллана.

60 статья. Агымдагы финанс елын төгәлләү

1. Жирлек бюджетын үтэү операцияләре 31 декабрьдә төгәлләнә.

Агымдагы финанс елында жирлек бюджетын үтэү операцияләрен төгәлләү РФ БК таләпләре нигезендә жирлекнең финанс органы билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

2. Бюджет ассигнованиеләре, бюджет йөкләмәләре лимитлары һәм агымдагы финанс елын финанслауның иң чик күләмнәре үз эшчәнлеген 31 декабрьдә туктата.

3. Жирлек бюджетының бердәм счетында булмаган бюджет акчаларының бюджет акчаларын алучылар тарафыннан файдаланылмаган калдыклары агымдагы елның соңғы ике эш көненнән дә соңга калмыйча, бюджет акчаларын алучылар тарафыннан жирлек бюджетының бердәм счетына күчерелергә тиеш, әгәр башкасы РФ БК буенча каралмаган булса, ул бюджет акчаларын алучылар тарафыннан күчерелергә тиеш.

4. Агымдагы финанс елның 1 гыйнварына максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансферлар рәвешендә алынган бюджетара трансферлар, финанс белән тәэммин итү чыганагы Россия Федерациясе Президентының резерв фондының бюджет ассигнованиеләре булган бюджетара трансферлардан тыш, агымдагы финанс елның беренче 15 эш көне эчендә бюджет кеременә кире кайтарылырга тиеш.

Хисап финанс елында файдаланылмаган әлеге пунктның беренче абзацында күрсәтелгән бюджетара трансферларга ихтыяж булу (булмау) турында жирлек бюджеты акчалары баш администраторы тарафыннан карап кабул итү, шулай ук аларны элек бирелгән бюджетка кире кайтару турында карап кабул иткәндә, аларда ихтыяж булу турында карап кабул ителгәндә күрсәтелгән акчалар бюджетка кергән көннән алыш 30 эш көненнән дә соңга калмыйча гамәлгә ашырыла, әлеге бюджет чыгымнары турындагы хисап нигезендә жирлек бюджетының төп администраторы билгеләгән тәртиптә формалаштырылган һәм тәкъдим ителгән күрсәтелгән бюджетара трансферлар финанс белән тәэммин итү чыганагы булып тора.

Жирлек бюджетының төп администраторы карапы нигезендә максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансферлар рәвешендә алынган бюджетара трансферларга ихтыяж булу турында, аларны финанс белән тәэммин итү чыганагы булып хисап елында файдаланылмаган Россия Федерациясе Президентының резерв фондының бюджет ассигнованиеләре торган бюджетара трансферлардан тыш, ул билгеләгән тәртиптә тиешле финанс органы белән килешенгән, күрсәтелгән бюджетара трансферларның калган өлеше күләмендәге акчалар агымдагы финанс елында күрсәтелгән бюджетара трансферларны бирү максатларына туры килә торган бюджет чыгымнарын финанс белән тәэммин итү өчен жирлек бюджеты кеременә кайтарылырга мөмкин.

З абзацта караплар кабул итү тәртибе әлеге пунктта жирле бюджетлардан бюджетара трансферларны кире кайтару тәртибен жайга сала торган жирле администрациянең муниципаль хокукий актлары белән билгеләнә.

Максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансфертлар рәвешендә алынган бюджетара трансфертларның файдаланылмаган өлеше, финанс тәэминаты чыганагы Россия Федерациясе Президентының резерв фондының бюджет ассигнованиеләре булган бюджетара трансфертлардан тыш, тиешле бюджет кеременә күчерелмәгән очракта, күрсәтелгән акчалар, Россия Федерациясе Финанс Министрлыгы билгеләгән гомуми таләпләрне үтәп, жирлекнең финанс органы билгеләгән тәртиптә бирелгән бюджет кеременә түләтелергә тиеш.

Федераль бюджеттан бирелгән файдаланылмаган бюджетара трансфертларны түләтү Россия Федерациясе Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

5. Жирлекнең финанс органы агымдагы финанс елы тәмамланганда бюджет акчаларын алучыларны аларның эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен чираттагы финанс елының гыйнвар аенда Россия Федерациясендә эш көне булмаган бәйрәм көннәрендә кирәкле акчалар белән тәэммин итү тәртибен билгели.

6. Банк депозитларында РФ БК нигезендә урнаштырылган агымдагы финанс елы ахырына акча булу рөхсәт ителә.

5 бүлек. Бюджет хисабын карау һәм раслау, төзү, тышкы тикшерү нигезләре

61 статья. Бюджет исәбе һәм бюджет хисаплылыгы нигезләре

1. Бюджетны исәпкә алуның һәм бюджет хисаплылыгының бердәм методологиясе БК РФ нигезләмәләре нигезендә Россия Федерациясе Финанс Министрлыгы тарафыннан билгеләнә.

2. Бюджет хисабы финанс һәм финанс булмаган активларның һәм жирлекнең йөкләмәренең торышы турында, шулай ук күрсәтелгән активларны һәм йөкләмәләрне үзгәртә торган операцияләр турында акчалата чагылышта мәгълүматны жыюның, теркәүнең һәм гомумиләштерүнең тәртип системасыннан гыйбарәт.

Казначылык түләүләре системасында башкарыла торган операцияләр турында мәгълүматны жыю, теркәү һәм гомумиләштерү максатларында казначылык түләүләре системасында Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары структурасында һәм (яисә) казначылык түләүләре системасында катнашучылар структурасында, шулай ук күрсәтелгән операцияләрнең нәтиҗәләре турында (алга таба - казначылык исәбе) Федераль казначылык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Бюджет исәпкә алуы Россия Федерациясенең бюджет классификациясен үз эченә ала торган счетлар планнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Бюджетны исәпкә алу һәм аларны куллану буенча инструкция хисаплары планнары Россия Федерациясе Финанс Министрлыгы тарафыннан раслана.

3. Бюджет хисабы түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) бюджет үтәлеше турында хисап;
- 2) бюджет үтәлеше балансы;

- 3) эшчәнлекнең финанс нәтижәләре турында хисап;
- 4) акча хәрәкәте турында хисап;
- 5) аңлатма языу.

4. Бюджет акчаларын баш бүлүчеләр (бюджет акчаларын алучылар) бюджет хисабының һәм бюджет хисабының бердәм методологиясен үтәп, финанс мәгълүматларын детальләштерүне тәэмин итүче ведомство (эчке) актларын куллана ала.

62 статья. Бюджет хисаплылыгын төзү

1. Бюджет акчаларының баш администраторлары бюджет акчаларын алучылар (бүлүчеләр), жирлек бюджеты керемнәре администраторлары, жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары администраторлары тарафыннан тапшырылган бюджет хисабы нигезендә бюджет хисабын төзиләр.

Жирлек бюджеты акчаларының баш администраторлары билгеләнгән срокларда жирлекнең финанс органына бюджет хисабын тапшыра.

2. Жирлекнең бюджет хисабы тәп администраторларның бюджет хисаплары нигезендә жирлекнең финанс органы тарафыннан төзелә.

3. Жирлекнең бюджет хисабы еллык булып тора. Жирлек бюджетының үтәлеше турында отчет квартал саен бирелә.

4. Жирлекнең бюджет хисабы жирлекнең финанс органы тарафыннан жирлекнең Башкарма комитетына тапшырыла.

5. Жирлек бюджетының беренче кварталда, яртыеллыкта һәм тугыз айда үтәлеше турында хисап жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан раслана һәм жирлек Советына һәм тышкы муниципаль финанс контроле органына жибәрелә.

Жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап жирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

6. Жирлекнең финанс органы Финанс-бюджет палатасына бюджет хисапларын тәкъдим итә.

63 статья. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү

1. Жирлек Советында каралганчы жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап тышкы тикшерүгә дучар ителә, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисапларын тышкы тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка нәтижә әзерләүне үз эченә ала.

2. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү жирлек Советы карары белән билгеләнгән тәртиптә, РФ БК таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрнә исәпкә алыш башкарыла. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, жирлек

Советының Татарстан Республикасы Хисап палатасы белән тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру вәкаләтләрен аңа тапшыру турында килешү төзегән очракта һәм Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә, РФ БК таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алыш, Татарстан Республикасы Хисап палатасы тарафыннан башкарыла ала.

3. Жирлекнең Башкарма комитеты аңа агымдагы елның 1 апреленнән дә соңга калмыйча бәяләмә әзерләү өчен жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләү бер айдан да артмаган сротка уздырыла.

4. Тышкы муниципаль финанс контроле органы, бюджет чараларының баш администраторларының еллык бюджет хисабы күрсәткечләрен исәпкә алыш, жирлек бюджеты үтәлеше турында хисапка бәяләмә әзерләри.

5. Жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә жирлек Башкарма комитетына бер үк вакытта юллама белән тышкы муниципаль финанс контроле органына тапшырыла.

64 статья. Жирлек Советы бюджетының үтәлеше турында еллык хисап биру, карау һәм раслау

1. Жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап жирлек Советына агымдагы елның 1 маеннан да соңга калмыйча тапшырыла.

2. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап белән бер үк вакытта аңа бюджет һәм бюджет хисабы үтәлешенә анализ булган аңлатма, муниципаль биремне үтәү турындагы белешмәләр һәм (яисә) бюджет ассигнованиеләреннән файдалануның башка нәтижәләре турындагы белешмәләр, жирлек бюджетының үтәлеше турындагы карап проекты, жирлек бюджетының үтәлеше турындагы башка бюджет хисабы һәм жирлекнең берләштерелгән бюджетының үтәлеше турында бюджет хисабы, Россия Федерациясенең бюджет законнарында каралган башка документлар тапшырыла.

3. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтижәләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтәлеше турындагы карапны раслау яисә кире кагу турында карап кабул итә.

Жирлек Советы жирлек бюджеты үтәлеше турында карап проектын кире каккан очракта, ул мәгълуматны дөрес чагылдырмау яки тулы булмаган фактларны бетерү һәм бер айдан да артмаган вакытка кабат тапшыру өчен кайтарыла.

65 статья. Жирлек бюджетының үтәлеше турында карап

1. Жирлек бюджетының үтәлеше турындагы карап белән, керемнәрнен, чыгымнарның һәм бюджет дефицитының (профицитының) гомуми күләмен

күрсәтеп, жирлек бюджетының хисап финанс елы өчен үтәлеше турында хисап раслана.

2. Хисап финанс елында жирлек бюджетының үтәлеше турындагы каарга аерым күшмиталар белән түбәндәгә күрсәткечләр раслана:

бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты керемнәре;

жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджетлар кытлыкларын финанслау чыганаклары классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары.

Жирлек бюджеты үтәлеше турында каар белән шулай ук РФ БК, Татарстан Республикасы законы, жирлек бюджеты үтәлеше турында каар кабул итү өчен жирлек Советы карары белән билгеләнгән башка күрсәткечләр дә раслана.

6 бүлек. Муниципаль финанс контроле

66 статья. Муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыручы органнар

1. Тышкы муниципаль финанс контроле жирлекнең контроль-хисап органнарының контроль эшчәnlеге булып тора.

2. Эчке муниципаль финанс контроле жирлекнең Башкарма хакимиите органы булган муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәnlеге булып тора.

3. Муниципаль финанс контроле органнарының бюджет вәкаләтләре РФ БК нигезендә билгеләнә.

67 статья. Бюджет хокук бозулар өчен җаваплылык

Бюджет хокук бозулар өчен җаваплылык Россия Федерациясе бюджет законнарында билгеләнгән нигезләрдә һәм тәртиптә башкарыла.